

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen / mei-juni 2016

Op onze
knieën

© Gezinszorg Villers vzw

OP BEDEVAART
NAAR ROME

GEBEDSVIERING
OP ZONDAG

VLUCHTELINGEN
OPVANGEN

HET EVANGELIE
IN GEUREN EN KLEUREN

Relevant - Nummer 03
TWEEMAANDELIJKS
Mei-juni 2016

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X - P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

Op 2 maart hief mgr. Bonny het glas op de pastores die dit jaar met pensioen zijn gegaan of hun hoofdfunctie hebben neergelegd. Mgr. Bonny en mgr. Van den Berghe ontvingen hen op het bisschopshuis om hen te bedanken voor hun jarenlange inzet.

INHOUD

Woord van de bisschop	3
Op onze knieën voor de ander in nood	4
Barmhartigheid bij de profeten: Ezechiël	10
Op bedevaart naar Rome	12
Gebedsviering op zondag	14
Parochie van Ranst zet zich in voor vluchtelingen	16
Groep in de kijker: Walter Krikilion	18
Estafette: Bloemendames in Vosselaar	19
De kiosk	20
Vorming	22
Doorkijk	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	26
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijk uitgever is Olivier Lins, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen.
Hoofdredactie: Ilse Van Halst
Redactieraad: Johan Govaerts, Saskia van den Kieboom, Jan Kint, Olivier Lins, Rita Peeters, Kristin De Raeymaecker, Martha Hoffenkamp, Lea Verstricht
Redactie en abonnementen: Relevant, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen, 03 287 35 83, relevant@bisdomantwerpen.be, www.relevant-bisdomantwerpen.be.
Een jaarabonnement kost 20 euro. Jongeren betalen 10 euro. Abonnees in het buitenland betalen 40 euro. Een steunabonnement kost 50 euro.
Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB van vzw Bisdom Antwerpen – Relevant met duidelijke vermelding van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

ZAPPEN OF NIET?

© Frank Bahmüller

Neerknielen bij de ander in nood. Ik had nooit kunnen bevroeden dat deze vorm van barmhartigheid zo actueel zou zijn op het moment waarop ik dit voorwoord schrijf, in het weekend na de terreur in Zaventem en Maalbeek. Letterlijk knielden hulpverleners en toevallige passanten neer bij gewonden. Figuurlijk knielden ze neer bij wie

getraumatiseerd is door wat hij beleefde, zoals de leerlingen van het Sint-Ritacollege in Kontich, net ingecheckt voor wat een onvergetelijke Romereis moest worden.

Met meer aandacht dan anders volgde ook mijn gezin dezer dagen het nieuws op televisie. In opgenomen versie weliswaar, want om 19 uur eten we en dat doen we vooralsnog samen aan tafel. Zwermt iedereen daarna gewoonlijk uit naar allerlei activiteiten, nu nestelden we ons eensgezind voor de beeldbuis.

Na de nieuwe ontwikkelingen heet van de naald, volgden verklaringen, toelichtingen, zijsprongen, het een al interessanter dan het ander. 'Zappen we dit niet?', opperde iemand, want dat is een van de voordelen bij een opgenomen uitzending. Het uitwijkschema van de geplande vluchten? Ja, we gaan toch niet op reis. Het overzicht in de buitenlandse pers? Doe maar, dat brengt ons toch niets bij. De samenkomst van mensen uit alle windrichtingen aan de Beurs? De wakes? De initiatieven om te helpen?

Nee! Niet zappen! Menig cynicus mag dit melig en niet nieuwswaardig vinden, aan zulke positieve berichten trek ik me niet op. Want het zijn die spontane hulp en warme verbondenheid die voorkomen dat de ijzige kilte het hart van mensen in zijn greep krijgt. In het diepst van onze ellende vinden we troost bij elkaar en putten we kracht uit de samenhang, die het hart hoog in het vaandel blijft dragen. Hart boven hard.

Neen, dus, niet zappen. Ook vandaag niet, als jij dit leest, en hopelijk ook morgen niet.

Ilse Van Halst

Katlijn Wuyts, verzorgende bij Gezinszorg Villers, gaat op huisbezoek bij een zorgbehoevende ouder en begeleidt hem naar de markt.

© Kathleen Verbergh

VERSLETEN ZOLEN

Neerknielen is niet de meest gebruikelijke of gemakkelijke houding. Je doet het enkel als het moet, of als je er bewust voor kiest. Ooit vertelde wijlen mgr. Eugeen Laridon, voormalig hulpbisschop van Brugge, mij een anekdote. Hij had een paar nieuwe schoenen gekocht. Na korte tijd vertoonden de zolen al barsten en scheuren. Toen hij de verkoper erop attent maakte, polste die of de bisschop de schoenen misschien verkeerd gebruikte. "Heb je ermee gevoetbald?" "Nee." "Heb je ze dan aangedaan om te joggen?" "Nee, ook niet." "Ben je ermee op rotsen geklommen?" "Nee." "Heb je ermee geknield?" "Ja, natuurlijk. Geregeld zelfs." "Dat is de oorzaak", weet de verkoper en haalt opgelucht adem. "Dan hoeven we niet verder te zoeken." Waarop mgr. Laridon laconiek besluit: "Dus zelfs onze schoenen zijn niet meer gemaakt om te knielen! Ze zijn er niet meer tegen bestand."

Neerknielen is verwant aan nederigheid. Het soort nederigheid dat je nodig hebt om je in het verhaal van iemand te kunnen inleven. Wie iemand wil beluisteren en begrijpen, kan niet blijven rechtstaan. Voor een goed gesprek ga je minstens zitten. Uit de hoogte kan je geen dialoog aangaan. Niemand zal zijn hart openen voor iemand die op hem of haar neerziet. Trouwens, een goed gesprek geeft ons een gevoel van bescheidenheid. Tegenover het levensverhaal van mensen voel ik mij soms heel klein. Als ik hoor welke weg ouders met hun kinderen afleggen, hoe een vrouw voor haar zieke man zorgt, hoe iemand met een ernstige beperking moedig door het leven gaat, hoe echtelieden elkaar vergeving hebben geschonken, hoe een kansarm gezin maandelijks de eindjes aan elkaar knoopt, hoe iemand na problemen met

de Kerk toch blijft geloven en bidden . . . , dan voel ik me inderdaad klein.

Neerknielen hoort bij barmhartigheid. In zijn nieuwe pauselijke exhortatie *De vreugde van de liefde* schrijft paus Franciscus: "*Daarom wil ik graag de levende Christus aanschouwen zoals Hij aanwezig is in zoveel verhalen van liefde, en het vuur van de Geest afsmeken over alle families van de wereld*" (*Amoris Laetitia*, nr. 59). Van de eerste tot de laatste bladzijde ademt de exhortatie van onze paus een geest van diepe eerbied voor het levensverhaal van concrete mensen in hun persoonlijk huwelijks- en gezinsleven. Deze levensverhalen zijn als 'heilige grond' waarvoor je beter schroomvol de sandalen kan uitdoen, zoals Mozes bij de brandende braamstruik. Niet toevallig schreef paus Franciscus *De vreugde van de liefde* in het Jubeljaar van de Barmhartigheid.

Op donderdagavond bedankte mgr. Johan Bonny alle vrijwilligers die de Romebedevaart in het kader van het Jaar van de Barmhartigheid mogelijk maakten. Van buschauffeurs, dokters, groepsbegeleiders tot sleutelgidsen, van misdienaars en verantwoordelijken voor de liturgie, de zang en muziek, de logistiek tot algemene verantwoordelijken. Omgekeerd waren alle bedevaarders erg blij met de warmhartige aanwezigheid van onze bisschop tijdens de bedevaart. Als dank kochten ze samen een stola met het logo van het Jaar van de Barmhartigheid, die een delegatie aan hem overhandigde op de luchthaven, net voor het vertrek biskopwaarts. Onze bisschop was zichtbaar ontroerd. Verder in dit nummer lees je een verslag van de Romebedevaart.

Neerknielen hoort bij de taal van het gebed. Het neerknielen van een monnik in de stilte van een abdijkerk. Het neerknielen van een gemeenschap in de wekelijkse eucharistieviering. Het neerknielen van een bedevaarder bij het beeld van Maria. Het neerknielen van mensen in tijden van diepe rouw of diepe vreugde. Gelovigen van verschillende godsdiensten herkennen elkaar trouwens aan dat neerknielen. Het is een gebaar dat zij met elkaar delen en dat verbinding schept. Gods horizon is altijd ruimer en breder. Ze is zoals de zon of de zee. Ze duwt me niet omlaag, maar geeft me extra ruimte. Ze houdt me niet tegen, maar legt nieuwe wegen voor me open.

Neerknielen kruipt inderdaad in de schoenen, zoals mgr. Laridon moest vaststellen!

+ Johan Bonny

© Christa Damen

In de Ark wassen mensen met en zonder een verstandelijke beperking elkaar de voeten. Ze doen dat niet alleen op Witte Donderdag, maar ook tijdens retraites en op andere belangrijke momenten. Stichter Jean Vanier zei daarover: "De geschiedenis van de mensheid is grondig veranderd op het ogenblik dat God nederig voor ons knielde en onze liefde zocht."

OP ONZE KNIEËN

HOE BARMHARTIG ZIJN WIJ VOOR DE ANDER? WETEN WIJ WEL WAT DE ANDER ECHT NODIG HEEFT? HELPEN WE HEM ALLEEN ZOALS HET ONS UITKOMT? OF OOK ALS DAT MOEITE KOST? ALS HIJ IETS ANDERS NODIG HEEFT DAN WIJ DENKEN?

NEERKNIELEN BIJ DE ANDER IN NOOD

De Filipijnse bisschoppen kozen voor het Jaar van de Barmhartigheid volgende leuze: “Als we vernieuwing willen, laten we dan leren hoe opnieuw te knielen.” Ze verwijzen naar de drie traditionele betekenissen van knielen: boete, aanbidding en dienstbaarheid. Kunnen wij daar iets mee? In dit artikel verken ik wat de handeling en symboliek van het knielen ons kan leren over de weg van barmhartigheid.

Yves De Maeseneer

Hoofddocent theologische en comparatieve ethiek aan de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven, verantwoordelijke van de Onderzoeksgroep Anthropolos.

Knielen is een verminderingsgebaar. Je maakt jezelf er kleiner door. Het is een nederige houding. Nederigheid is niet hetzelfde als vernederd zijn. *Humilitas*, het Latijnse woord voor nederigheid verwijst naar *humus*, aarde. Door te knielen, vergroot je je raakvlak met de aarde. Het houdt ook in dat je je bewegingsvrijheid opgeeft. Je wordt weerloos. Vreemd genoeg is het tegelijk een krachtig gebaar.

Ontferming

Knielen is pijnlijk. Als lichamelijke handeling confronteert het ons met onze kwetsbaarheid.

Wie knielt, drukt zijn nood uit. Niet toevallig zijn de enigen die nog in het openbaar knielen, bedelaars die om een gebaar van barmhartigheid smeken. Traditioneel knielen gelovigen om hun schuld te belijden en om ontferming te bidden. Knielen wordt ervaren als boetedoening. Het is echter niet alleen een teken van berouw, maar ook een eerste stap naar herstel. Door te knielen zoek je een nieuwe verhouding tot God, tot jezelf en tot de ander – denk aan Rembrandts schilderij van de verloren zoon die in de armen valt van zijn vader.

Ouderwets?

Knielen is een ambigu gebaar. Ik kan me voorstellen dat veel mensen opgelucht waren toen de knielbanken uit onze kerken plaats ruimden voor comfortabele stoelen. Het meubel deed denken aan een tijd waarin mensen gekleineerd werden door mensen met autoriteit en macht. Zijn christenen trouwens niet geroepen om recht op te leven in het licht van de verrijzenis?

Dat klopt. Maar het is evenzeer waar dat we in de praktijk vooral een ‘zittende Kerk’ geworden zijn. Het is enigszins ironisch dat de honderdduizenden jongeren de kracht van het geloof herontdekken juist op plaatsen waar geen stoelen zijn. In Taizé zitten ze op de grond of geknield op de typische gebedsbankjes, die door de broeders ingevoerd lijken uit het Verre Oosten. Toen ik in Keulen deelnam aan de Wereldjongerendagen, was mijn meest intense ervaring het samen-zijn in stille aanbidding met een miljoen jongeren, samen met de paus geknield vóór de eucharistie.

Komt, laten wij aanbidden

Misschien dat knielen in het verleden te veel een uiting was van slaafse onderdanigheid. Het model was dat van de middeleeuwse vazal die zich onderwerpt aan zijn heer. Zo leunde de symboliek te dicht aan bij de wereldse hiërarchische verhoudingen. De laatste van de beproevingen in de woestijn gaat daarover: Jezus weigert te knielen voor de macht. “De Heer uw God zult ge aanbidden en Hem alleen dienen” (Mattéus 4, 10) blijft een waarschuwing tegen misplaatste onderwerping.

Wat knielen kan betekenen, weten doorwinterde scouts die in hun avondlied dankbaar zingen: “Knielen, knielen, knielen wij neder, door de stilte weerklinkt onze beë.” Zelf moet ik denken aan het thema van de Wereldjongerendagen in Keulen: “Wij zijn gekomen om Hem te aanbidden” (Mattéus 2, 2). Het christelijk model voor aanbidding is dat van de drie Wijzen die bij de kribbe neerknielen. Zo herkennen ze Gods Heerlijkheid in de nederige gestalte van een pasgeboren kind. Een kind is vandaag wellicht nog de enige aanleiding waarbij moderne mensen nog spontaan door de knieën gaan. Neerknielen is dan een manier om jezelf te positioneren om oog in oog te staan met die kleine mens. Maar dat is nog geen aanbidding. Dat is er pas door een radicale perspectiefwissel: als je God in de kleine mens herkent, en met name in de meest onaanzienlijke. Aanbidden oefent ons om in de lijdende ander het gekwetste kind te zien en in dat kind Christus te herkennen.

Oriëntatie

De Egyptische woestijnvader Abba Apollo zou ooit gezegd hebben dat de duivel geen knieën heeft. Hij was niet in staat te knielen, laat staan te aanbidden. Er is in de traditie nog een

Geen bekender voorbeeld van een mens die neerknielt bij de mens in nood dan pater Damiaan. Hij schrok er niet voor terug om tussen zijn medemensen met lepra te leven, als één van hen. De tentoonstelling 'Damiaan vandaag' loopt nog tot 15 mei in het TPC in Antwerpen en van 18 tot 30 mei in de Heilig Hartkerk in Turnhout.

verdere verfijning van die gedachte. In Vondels toneelstuk *Lucifer* zien we dat het echte struikelblok voor Lucifer niet lag in het erkennen van Gods Majesteit. Wat de hoogste engel niet kon verkroppen, is dat God hem opdroeg de mensen te dienen. Dat verstoort de rangorde. Lucifers ultieme nachtmerrie is op de knieën te moeten vallen voor “een aardworm, uit een klomp van aarde en klei gekropen” die door Gods liefde uitverkoren werd.

Lucifer staat model voor de manier waarop macht en prestige ons desoriënteren. Aanbedding is de juiste oriëntatie terugvinden. Het is ook een vorm van concentratie. Zelf ervaar ik dat vooral wanneer ik kniel op een gebedsbankje uit Taizé dat ik ooit kreeg. Die houding verplicht me om mezelf te aarden, maar recht tegelijk ook de rug. Wat er in het neerknielen gebeurt, is dat je gezichtsveld en actieradius verkleinen. Je kiest ervoor je mobiliteit lam te leggen om intenser bewogen te kunnen worden. Deze ontvankelijke houding is cruciaal om barmhartig door het leven te gaan.

Dienen

Er is een nauwe band tussen knielen en het gebod van de naastenliefde. Jezus maakt dit niet alleen duidelijk met de parabel van een Samaritaan die neerknielt bij een mens in nood. Ook op de laatste avond van zijn leven stelde Jezus een teken van zijn liefde tot het uiterste. Hij knielt neer bij zijn leerlingen en wast hen de voeten. Zo geeft hij het voorbeeld om elkaar te binnemen zoals hij ons heeft liefgehad.

In zijn meditatie over het Johannesevangelie schrijft Jean Vanier, stichter van de Arkgemeenschappen, daarover: “De geschiedenis van de mensheid is grondig veranderd op

het ogenblik dat God nederig voor ons knielde en onze liefde zocht.”

In het verhaal van de voetwassing is er een interessant contrast tussen Jezus en Judas. “In het bewustzijn dat de Vader Hem alles in handen had gegeven, dat Hij van God was uitgegaan en naar God terugkeerde” (Johannes 13, 3) durft Jezus zijn macht afleggen en neerknielen om te dienen. Judas keert zich tegen Jezus – letterlijk staat er dat Judas “zijn hiel tegen Hem opheft” (Johannes 13, 18). Neerknielen staat hier dus tegenover vertrappen.

Wie tegenwoordig ‘rugschool’ (n.v.d.r., een revalidatieprogramma voor mensen met rugklachten) volgt, leert in de eerste les dat door de knieën buigen essentieel is als je iemand wil optillen. Anders raakt je rug vermoeid of zelfs geblokkeerd. Die simpele tiltechniek kan je ook figuurlijk opvatten. Als je echt iemand in nood wil helpen, kan je dat niet goed doen vanuit de hoogte. Net als Jezus zullen we in onze dienstbaarheid moeten neerknielen – letterlijk en figuurlijk. We moeten elke vorm van neerbuigende verhouding laten varen voor een benadering van onderuit.

Leren

Er zijn talloze momenten waarop we het neerknielen kunnen oefenen, als lichamelijke praktijk en als innerlijke houding. Ik vermeldde al het gebed, de ontmoeting met kinderen, het contact met gekwetste mensen. De liturgie zou ook een oefenschool kunnen zijn. Het enige moment waarop in onze kerken nog geknielt wordt, is met Goede Vrijdag. Tijdens de kruishulde gaan we één voor één naar voren om in stilte bij het kruis te knielen en het eerbiedig te kussen of teder aan te raken. We knielen voor Jezus die de avond tevoren nog zelf voor

In Taizé bidden ze gezeten op de grond of geknielt op de typische gebedsbankjes. Op 19 en 20 november viert de parochie Heilig Hart van Schoten-Deuzeld de twintigste editie van haar Taizé-trefdag onder het motto ‘Naar de Bronnen van (W)armhartigheid ...’. Op 19 november is er een inleiding over de ‘icoon van de barmhartigheid’ die in Taizé werd ingewijd met aansluitend werkateliers en een getuigenis vanuit de islam over barmhartigheid. Mgr. Johan Bonny gaat voor in het avondgebed. Aansluitend houdt hij een bezinning bij het Taizé-kruis. Na een kleine maaltijd en een optreden van het koor is er om 23 uur een nachtwake in de kerk met Taizé-liederen. Op 20 november om 10 uur is er een feestelijke eucharistieviering met liederen van Taizé.

Wie wil meezingen in het koor, wordt uitgenodigd op de repetities die starten op 9 september in de Heilig Hartkerk en vanaf dan elke vrijdag telkens vanaf 19.30 tot 21.00 uur.

Inschrijvingen: volwassenen via www.heilighartschoten.be/trefdag. Jongeren en plussers via www.regi.ijd.be of ben.bax@ijd.be

Info: Liesbeth Philips, 0474 778 401, e-mail dejonghphilips@skynet.be.

Info over het koor: Werner Van Acker, 03 645 11 05.

ons knielde om ons de voeten te wassen. In dit sprekende gebaar vertrouwen mensen hun lasten en die van anderen toe aan Christus. In de diepte van die smarten knielen we met de Gekruisigde om op te staan uit de dood.

Katijne Wuyts, verzorgende bij Gezinszorg Villers, op huisbezoek.

WAT KAN IK VOOR JOU DOEN?

“Ik werkte jaren in de administratie. Ik voelde wel dat het niet mijn ding was, maar de ommekeer kwam pas toen er in mijn straat enkele mensen ziek werden. Ik ging vaak bij hen op bezoek, hielp hen waar mogelijk, deed kleine klusjes ... Plots besefte ik: ‘Ik wil een job waarin ik mensen rechtstreeks kan helpen!’ Via VDAB kwam ik bij de opleiding tot Polyvalent Verzorgende en Zorgkundige van Gezinszorg Villers vzw terecht. Ondertussen werk ik hier meer dan zeven jaar. Deze onafhankelijke vzw is actief in de thuiszorg en biedt zorg op maat van kraamzorg tot ouderenzorg, zodat mensen langer zelfstandig thuis kunnen wonen.

Mijn taken zijn telkens anders, afhankelijk van wat er op dat moment belangrijk is voor de cliënt. Mijn eerste vraag is steevast: ‘Wat kan ik vandaag voor jou doen?’ De cliënt bepaalt dus vooral wat er gebeurt. De ene dag help ik iemand om een douche te nemen, de volgende dag vraagt iemand me om samen naar de Sinksefoor te gaan, en nog later in de week sta ik elders te stofzuigen.

Zo zat ik enkele weken geleden op mijn knieën in de living van een cliënt die pas verhuisd was. Toen ik aankwam, merkte ik meteen dat de oudere vrouw geestelijk en fysiek uitgeput was van alle verhuisdrukke. Ik heb haar naar een comfortabele zetel begeleid en een warm dekentje om haar benen gedrapeerd. Terwijl zij een deugddoend dutje deed, laadde ik wat dozen uit en poetste ik het verhuisstof weg.

Met een andere cliënt, een oudere man die niet meer zo goed te been is, ga ik elke week naar de markt. Hij komt graag buiten en doet liever zelf zijn boodschappen. Daarna drinken we een pintje in zijn vroegere stamcafé. Hij is er nog steeds een graag geziene gast. Iedereen kent hem en komt een praatje met hem slaan. Nadien wandelen we samen rustig terug naar huis. Je merkt het, variatie troef!

En weet je, ik help niet alleen anderen, maar krijg ook erg veel dankbaarheid terug. Dat geeft me het gevoel dat ik zinvol bezig ben.”

Katijne Wuyts, Gezinszorg Villers

Gezinszorg Villers vzw, Leerwijk 1, 2030 Antwerpen,
03 543 92 10, info@villersvzw.be, www.villersvzw.be

WERKEN AAN DE FRONTLIJN

“Neerknielen bij mensen in nood is voor mij vaak letterlijk door de benen zakken om mensen de eerste zorgen toe te dienen”, vertelt Maarten Bouving. In zijn vrije tijd is hij al jaren sterk geëngageerd als ambulancier. “Een uit de hand gelopen vakantiejob”, lacht hij. Hij volgde tal van EHBO-cursussen en geeft vandaag zelf EHBO-les binnen Het Vlaamse Kruis. “Deze week mag ik elke dag een groep tieners de eerste stappen van medische noodhulp bijbrengen. Dat geeft erg veel voldoening. Ik beman ook vaak de EHBO-dienst op festivals.”

“**Neerknielen is voor mij vaak letterlijk door de benen zakken om de eerste zorgen toe te dienen.**”

Zijn engagement brengt Maarten in alle lagen van de bevolking bij mensen in nood, vereenzaamd, verouderd ... Hen verzorgen en onmiddellijke eerste hulp aanreiken is vanzelfsprekend, maar vaak gaat het verder en worden dankzij de tussenkomst van de ambulanciers mensen ‘gered’ uit een soms problematische context. Bijvoorbeeld iemand die na een zelfmoordpoging in het ziekenhuis voor het eerst een diagnose krijgt van een onderliggende psychische problematiek. Die concrete uitgestoken hand aanbieden: dat is wat Maarten beoogt. Die droom om zijn naaste concreet te kunnen helpen, was ook zijn motivatie om rechten te studeren. Zijn job binnen justitie bood hem evenwel niet dezelfde voldoening als zijn engagement in de zorgsector. Daarom volgt hij nu avondlessen verpleegkunde. Binnenkort gaat hij aan de slag op de dienst spoedgevallen van een ziekenhuis.

“Als hulpverlener moet je snel een eerste inschatting kunnen maken”, legt Maarten uit. “Als de toestand van de patiënt levensbedreigend is, moet je onmiddellijk een arts of een mug-team ter plaatste roepen. In de andere gevallen moet je zelf de eerste zorgen toedienen en de toestand stabiliseren zodat latere zorg mogelijk is. Eerste hulp bieden is werken aan de frontlijn, letterlijk de eerste lijns-zorg. Je hebt niet vaak de kans om de verhalen van mensen te blijven volgen. Wel volgen we hun wedervaren via andere hulpverleners in het ziekenhuis.”

Jan Kint

Knielen bij straatbewoners in de stad Antwerpen betekent vaak letterlijk naast hen gaan zitten. Op de stoep.

KIJKEN VANUIT EEN ANDER PERSPECTIEF EN VEREREN

Wat betekent knielen bij de mens in nood voor mij? Als ik hierover nadenk, kom ik al snel tot de vaststelling dat dit de essentie is van wat ik als straatpastor bij 't Vlot kan, mag en moet doen. De kern van mijn pastoraat is presentiewerk of aanwezig proberen te zijn bij de mens in nood en dit vanuit zijn of haar perspectief. Mijn eigen vanzelfsprekendheden staan niet centraal, wel hetgeen ik waarneem als ik naast de ander zit of sta. Het gaat erom hetgeen de ander beleeft voor een stuk mee te beleven. Dat kun je alleen maar door bij hem of haar te knielen.

Niek Everts

Verantwoordelijke 't Vlot

De 'mensen in nood' zijn in mijn geval de straatbewoners in de stad Antwerpen. Mensen die op straat leven of een groot deel van hun leven op straat doorbrengen. Mensen met een complexe problematiek waardoor ze volledig in de marge zijn terechtgekomen en daar proberen te overleven. Mensen bij wie de problemen zich opstapelen: zonder huis of thuis, met een psychiatrisch en/of een verslavingsprobleem, vaak zonder familie en vrienden om op terug te vallen.

'Knielen bij hen' zie ik als een tweeledige opdracht. Enerzijds betekent het dat je je op

hun niveau beweegt en vanuit hun perspectief leert kijken, horen, voelen en beleven. Anderzijds betekent het hen vereren.

Op hun niveau

Bij hen knielen betekent vaak letterlijk naast hen gaan zitten. Op de stoep. Ik herinner me Marc die op de deurstoep zit van 't Vlot, onze onthaalruimte, als ik er aankom rond 10 uur. "Dag Marc, ge zijt al vroeg vandaag." Hij schuift een beetje op en doet teken om naast hem te komen zitten. "Ja, ik was hier al om 6 uur deze ochtend", zucht hij. "Ik kwam hier voorbij en ik dacht: ik zal maar wachten op de stoep, anders geraak ik er weeral niet vandaag. Beter hier blijven zitten dan op zoek te gaan naar wodka." Om zorgzaam te vervolgen: "Komt gij maar beter aan deze kant zitten, Niek. Hier is minder wind." En terwijl we naast elkaar op de stoep zitten, vertelt Marc over zijn schorsing in de nachtopvang, zijn nachtelijk aanbellen bij maten die niet opendeden, het groot gemis van zijn beste maat die vorige maand overleden is. Ik krijg koude rillingen van de koude stoep, maar nog meer van Marcs eenzaamheid.

Of aan een tafel in 't Vlot. Ik zit naast Johan. We genieten beiden van een kom soep. Johan vertelt me over zijn overleden hond en laat me foto's zien van Paschka, twaalf jaar lang zijn trouwe metgezel. Nu is hij dood. Johan heeft tot de laatste snik voor hem gezorgd en bij hem gewaakt. En nu is het voorbij. Tranen schieten in zijn ogen. Ik krijg een krop in de keel.

Of in de kapel. Ik zit naast Derek die een kaarsje aansteekt voor zijn moeder in Ierland. Een kaarsje voor alle overleden vrienden. En ook eentje voor Manuel die het verdicht kanker kreeg. En voor Richard die eindelijk een

kamer gevonden heeft. En voor alle mensen die vandaag in 't Vlot langskomen omdat ze op een of andere manier 'vrede' mogen voelen. En ik mag getuige zijn van al die intenties. Samen met hem steek ook ik een kaarsje aan.

Of op een bank in het politiekantoor. Ik vergezel Laurent om een bewijs van verlies van zijn identiteitskaart te vragen. "Madame, hebt gij echt niks anders te doen dan met dit krapul mee te komen... ", krijg ik te horen. Het is Laurent die mij achteraf kalmeert in plaats van omgekeerd.

Of in de fietsenparking van het station. Ik zit naast Kamal die een grote zak met broodresten bij zich heeft. Op een afgesproken moment passeren er een vijftiental compagnons. In amper een minuut is het brood verdeeld en iedereen verder op pad. Broodbedeling mag niet op openbaar terrein. Dan maar een ondergrondse guerrilla organiseren.

Hen vereren

Knielen is ook vereren. Vanaf het moment dat ik de straatbewoners beter leerde kennen, vanuit hun bril mee mocht kijken, kon ik niet anders dan hen vereren. Ik vereer Marc om zijn engelengeduld. Ik vereer Johan om zijn dierenliefde en zijn zorgzaamheid. Ik vereer Derek om zijn vertrouwen en zijn mededogen. Ik vereer Laurent om het waardig dragen van alle pijn, miserie, uitsluiting. Ik vereer Kamal om zijn volgehouden inzet en creativiteit, zijn consequente keuze voor het goede, om zijn veerkracht.

Omdat ik hen vereer, wil ik hun verhaal ook overal vertellen. Het zijn zij die de wereld mooier en leefbaarder maken. Kniel je mee?

“De luisterende” van Toni Zenz. Waken is luisteren naar wat je medemens in nood echt nodig heeft en niet doen wat jij denkt dat die ander nodig heeft.

WAKEN OF DE KUNST OM HET RITME VAN HET STERVEN TE VOLGEN

Een jongeman zit naast het sterfbed van zijn oma in een woonzorgcentrum. Deze avond is het zijn beurt om te waken. Hij tokkelt op zijn computer en heeft oortjes in. Hij hoort de verpleegster niet binnenkomen. Hij waakt niet. Hij wacht enkel tot zijn oma sterft. Deze jongeman is niet alleen. Heel wat mensen waken niet, maar wachten op de dood. Omdat ze zich onwennig voelen of machteloos, of te veel met hun eigen verdriet bezig zijn. Welk is het verschil tussen waken en wachten? De pastorale dienst van de Gasthuiszusters Antwerpen wijdde er een brochure aan om het taboe dat op ‘waken’ rust te doorbreken.

Ilse Van Halst

Het onderwerp ‘waken’ is wel degelijk taboe, weet pastor Ann De Cleyn van de pastorale dienst Gasthuiszusters Antwerpen. “Het is pas als wij aan de familie suggereren: ‘Zou je vannacht niet blijven slapen?’, dat ze beseffen dat het elk moment gedaan kan zijn. Pas dan beginnen ze na te denken over wie wanneer blijft ‘waken’. Op dat moment belanden mensen in een rollercoaster van emoties waardoor je uitleg niet echt goed doordringt. Daarom legden we in een brochure uit wat

waken inhoudt en wat je dan allemaal nog kunt doen”, legt Ann uit.

Dat is belangrijk omdat velen vandaag niet meer weten wat waken is. “Sommigen vragen zich af of het wel zin heeft om te waken bij een stervende: ‘Is dat nu echt nodig? Ik zou eigenlijk op kantoor moeten zijn’ of ‘Ik heb wel wat beters te doen, terwijl zij niet eens weet dat ik hier ben’”, weet Ann uit ervaring. Ze zoekt een verklaring: “Mensen zijn vandaag niet meer belangrijk om wie ze zijn, maar om wat ze kunnen en doen. Als dat doen wegvalt, schrijft men hen dan ook af.”

Waken is geen eenvoudige taak. Het is niet louter wachten naast het bed tot de ander sterft, maar het gaat veel verder. “Bij waken mag de tijd niet van tel zijn. Het is de ander echt nabij zijn. Alles draait om die ander die stervende is, niet om jou”, legt Ann uit. “Het komt er dus op aan alert te zijn voor wat die ander echt nodig heeft en niet wat jij denkt dat die ander nodig heeft. Je moet je dus op zijn golflengte plaatsen. En ook al antwoordt die niet, toch is jouw rustgevende aanwezigheid zinvol.”

Maar wat doe je dan best? Een algemene handleiding over waken bestaat niet. “Dat heeft ook geen zin,” meent Ann, “omdat elke mens uniek is en elk sterven dus ook. Wel geven we een aantal tips die de wakende kunnen helpen: de ene stervende wil graag voorgelezen worden, de ander wil luisteren naar muziek, nog een ander wil gewoon samen stil zijn of herinneringen ophalen. Aan jou om na te gaan wat de specifieke behoeften en noden zijn van diegene bij wie jij waakt. Soms waak je uren naast het bed van je dierbare en net als je even

naar de wc bent of een kopje koffie haalt, sterft die. Sommigen stervenden hebben er nood aan om even losgelaten te worden om in alle rust te kunnen gaan. Anderen willen nog iets zeggen of een gebaar stellen omdat er nog iets op hun hart ligt. Nog anderen hebben angst of vechten en varen er wel bij als je hen als het ware toestemming geeft om te gaan: ‘Je mag in vrede en vrijheid gaan.’ In die zin raadt ze familieleden of vrienden die waken vaak aan om hun hand niet op die van de stervende te leggen, maar de hand van de stervende op hun hand te laten rusten: “Zo druk je uit dat je de persoon niet wil tegenhouden als hij wil vertrekken.”

Waken is het nederigste wat je kunt doen voor een ander. Daarvan is Ann overtuigd. “Als je echt waakt, cijfer je jezelf helemaal weg en ben je enkel betrokken op de stervende ander en dan vergeet je de tijd. Het is een ervaring van intense betrokkenheid en verbondenheid. Hoe gek het ook klinkt, in die zin is waken ook genieten. Het is nog genieten van de aanwezigheid van die ander. Het is nog genieten van het zorgen voor die ander, door bijvoorbeeld diens mond te bevochtigen of diens kussen op te schudden.”

Kortom, waken is de kunst om het ritme en het tempo van de stervende te volgen. Als zodanig is het een vorm van barmhartigheid. “Geen enkel mens zou alleen mogen sterven”, benadrukt Ann. “Dat is al zeventienhonderd jaar het devies van de gasthuiszusters en dat willen we blijven waarmaken. Daarom zoeken we zowel in onze ziekenhuizen als in onze woonzorgcentra vrijwilligers die willen waken bij het sterfbed van mensen die geen familie meer hebben.”

Info www.gzaziekenhuizen.be

... ZODAT MEN ZAL WETEN DAT IK JHWH BEN

GODS BARMHARTIGHEID VOLGENS DE PROFEET EZECHIEL

Zoals het Boek Jesaja wordt ook het Boek Ezechiël vergeleken met een kathedraal. Na het voorportaal (Ezechiël 1-3) bestaat deze kathedraal uit een donker schip (4-24) met orakels die de val van Jeruzalem aankondigen en de ballingschap van Israël en Juda als een straf voor hun nalopen van afgoden. De kruisbeuk (25-32) bevat een reeks spreuken tegen de vijanden van Gods volk. En het veel lichtere koor (33-40) biedt uitzicht op herstel van volk en stad. De profeet Ezechiël is een bizarre toneelspeler zodat de mensen hem vragen: "Wilt u ons niet vertellen wat uw gedrag betekent?" (24, 19). Op deze vraag antwoordt God zelf met een heel frequent herhaald refrein (met de nodige variaties): "Opdat zij/jullie zullen weten dat Ik JHWH ben." Hoe toont zich deze God die wil dat wij Hem kennen?

Rik Hoet

De zending van de wachter over Israël

De profeet is als wachter over Israël aangesteld. Zijn opdracht is de zondaars te waarschuwen zodat ze niet zouden sterven (3, 16-21; vgl. 33). Hij moet ze op hun slecht gedrag wijzen om hun leven te redden. Luisteren ze niet, dan is dat hun verantwoordelijkheid, maar als de wachter nagelaten heeft hen te waarschuwen, dan zal God aan hem rekenschap vragen voor de dood van de zondaar! Hieruit blijkt dat God bezorgd is om het leven van de zondaars.

Dat waarschuwen is de taak van de ware profeet, waarin deze zich onderscheidt van de valse profeten (cfr. 11, 21-14, 11). Zo staat de ware profeet in dienst van de barmhartige God, die niet de dood van de zondaars wil, maar wel dat zij zich bekeren opdat ze zouden leven. Tot driemaal toe herhaalt de Heer dat Hij geen genoegens schept in de dood van een zondaar, maar dat Hij liever ziet dat deze zich bekeert en blijft leven (18, 23 en 32 en 33,11). Dit geldt zowel voor elke individuele zondaar als voor heel het volk. Hierin toont God zich een echte vader of moeder voor zijn kinderen.

Onbarmhartige woede

Nochtans, als de Vader van Israël kwaad wordt, gaat Hij briesend tekeer:

"Omdat u nog meer in verzet gekomen bent dan de volken om u heen, mijn wetten niet opvolgde, (...) daarom, zo spreekt God, JHWH, zal Ik u (...) zwaarder straffen dan Ik ooit met iemand gedaan heb of zal doen. Binnen uw muren zullen vaders hun zonen opeten en zonen hun vaders. Ik zal over u mijn strafgericht voltrekken en wat van u overblijft naar alle

windstreken verspreiden. Daarom, zowaar Ik leef (...) omdat u mijn heiligdom verontreinigde met al uw wandaden en al uw gruweldaden, zal Ik [...] geen medelijden kennen en u niet sparen. Een derde deel van uw bevolking zal binnen uw poorten sterven aan de pest of omkomen van de honger; een derde deel zal in het omliggende gebied vallen door het zwaard en een derde deel zal Ik naar alle windstreken verspreiden en met het zwaard achtervolgen. Zo zal mijn toom tot bedaren komen, en zal Ik mijn woede op hen koelen en wraak nemen; en als Ik mijn woede op hen gekoeld heb, zullen ze erkennen dat het mijn jaloezie was die Mij, JHWH, zo deed spreken" (5, 7-13).

En Hij gaat zo nog even voort. In gelijkaardige termen spreekt God in 7, 4 en 9; 8,18; 9, 5 en 10.

Gods woede komt voort uit zijn 'jaloezie'. De Nieuwe Bijbelvertaling (NBV, 2004) vertaalt 'hartstocht' in plaats van 'jaloezie'. Op de Sinaï had God zich al geopenbaard als een 'na-ijverige' of 'jaloerse' God die geen andere goden naast zich dult (Exodus 20, 5). Gods woede is ingegeven door zijn liefde voor zijn kinderen. Als ze Hem onverschillig zouden laten, zou Hij zich niet zo kwaad maken. Zijn woede 'zonder medelijden' bewijst zijn meeleven met zijn volk en zijn bezorgdheid voor het geluk van zijn kinderen. Daarom ook dat Hij de straf niet laat duren, maar een terugkeer uit de ballingschap in het vooruitzicht stelt:

"Dan zullen zij alle gruwelen en afgoden uit het land verwijderen. Dan zal ik [...] hun versteende hart uit hun lichaam verwijderen en hun een hart van vlees geven [...]" (Ezechiël. 11, 16-21).

JHWH is bekommerd om zijn volk als een goede herder om zijn schapen.

Gods bedoeling

Als een refrein herhaalt de Heer aan het einde van zijn woede-uitbarstingen: “Dan zullen ze beseffen dat ik JHWH ben” (6, 14; 7, 27; 12, 16 en 20). In onze Bijbel staat vaak “de HEER” voor de onuitsprekelijke Godsnaam van vier letters. Die naam is een beloftevolle naam van nabijheid en steun: “Ik ben die is (voor u)” (Exodus 3, 14), Diegene waarop je kunt rekenen, anders dan op de afgoden die hun beloften van leven en geluk niet kunnen waarmaken. Als Israël zich niet houdt aan de richtlijnen ten leven van JHWH, dan ondervinden ze dat ze inderdaad hun dood tegemoet lopen. In het boek Exodus bevrijdt God Israël opdat zowel Gods volk als de Egyptenaren zouden beseffen dat Hij JHWH is (bijvoorbeeld Exodus 7, 17 en 7, 5). Ook in de straf moet voor de Israëlieten duidelijk zijn dat hun God een God van het verbond is: als ze Hem trouw zijn, vinden ze leven. Als ze op afgoden rekenen, kan Hij niet anders dan zich kwaad maken omdat ze voor hun ondergang kiezen (cfr. Deuteronomium 30, 15-20)!

De ondankbare bruid

Om dit alles nogmaals uit te drukken, gebruikt de profeet voor Gods volk het beeld van een meisje met wie op de dag van haar geboorte niemand medelijden had (Ezechiël 16, 5). De Heer ontfermde zich over deze vondeling en zorgde voor haar leven. Dat is liefde: willen dat iemand leeft en gelukkig kan zijn. De Heer sluit met haar een verbond (16, 8). Zoals vaker bij de profeten wordt Gods verbond met zijn volk vergeleken met een huwelijksverbond. Maar Israël is ontrouw aan dit verbond, tot grote woede van haar jaloezige God (16, 38). Maar als de straf voltrokken is, koelt Gods woede en is zijn jaloezie bedaard (16, 42). Hij blijft het verbond van in haar

jeugd indachtig en zal een nieuw verbond sluiten, zodat zijn volk zal beseffen dat Hij JHWH is en Hij haar alles vergeeft (16, 60-63).

In hoofdstuk 23 wordt deze allegorie nog uitgebreider hernomen in een profetie over twee zussen: Ohola (Samaria) en Oholiba (Jeruzalem). Het is een beeldrijke herneming van de trieste geschiedenis van voortdurend verzet die in hoofdstuk 20 wordt verteld: een geschiedenis van ontrouw, straf en – ondanks alles – steeds weer Gods barmhartigheid, die zijn volk spaarde in de woestijn (20, 17). In een ander beeldverhaal – over een kookpot op het vuur – herhaalt God nogmaals dat Hij zijn vonnis ten uitvoer zal brengen “zonder medelijden en zonder berouw: naar uw gedrag en uw handelen wordt u geoordeeld” (24, 14).

Omwille van mijn Heilige Naam

Omwille van de slechte herders liep Israël verloren en konden de vette schapen de zwakke verdrücken (34). Maar JHWH keert zich tegen deze herders en zal zelf rechtspreken tussen zijn schapen. Uit bezorgdheid voor zijn eigen naam grijpt Hij in (36, 21):

“Niet omwille van u, maar omwille van mijn Heilige Naam, die door u geschonden is bij de volkeren waar u gekomen bent. (...) Door u zal Ik aan de volkeren tonen dat Ik de Heilige ben. Zo zullen zij erkennen dat ik JHWH ben (...) Ik zal u terugvoeren uit de volkeren (...) naar uw eigen land” (36, 22-24).

God lijkt meer te geven om zichzelf en zijn naam onder de volkeren, dan om zijn volk. Hij moet wel heel ontgoocheld zijn over zijn

kinderen ... Maar omdat zijn Naam barmhartigheid betekent, kan Hij niet anders dan zijn volk terug doen opstaan en zijn dode beenderen terug tot leven wekken (37). “Gog uit het land van Magog” zal worden verslagen en – zo spreekt JHWH:

“Nu keer ik het lot van Jakob ten goede. Ik ontferm mij over heel Israël en Ik ijver voor mijn Heilige Naam.” (39, 25).

Hier staat in het Hebreeuws een woord van de stam *racham*, wat betekent dat God tot in zijn ingewanden meevoelt met zijn volk. De baarmoeder (*rechem*) is de zetel van de barmhartigheid (*rachamim*).

“Wanneer Ik hen terugvoer uit de volkeren en hen uit de landen van hun vijanden bijeenbreng, zal Ik door hen aan alle volkeren tonen dat Ik de Heilige ben. Dan zullen ze erkennen dat Ik JHWH ben, hun God, die hen in ballingschap gevoerd heeft, maar hen ook bijeenbrengt op hun eigen grond” (39, 25-28).

De Heilige, de God die anders is dan de afgoden van de andere volkeren, is JHWH: zijn naam is barmhartigheid.

WARMHARTIG

OP ZOEK NAAR WEGEN VAN BARMHARTIGHEID IN ROME

1

2

Niet helemaal op mijn gemak voor de vliegreis na de terreuraanslagen in ons land, vertrok ik op 4 april met 220 medereizigers van ons bisdom naar Rome, op zoek naar wegen van barmhartigheid. Na aankomst leerde ik meteen dat pelgrimeren gebeurt in zeven fases: loslaten, zich wagen aan de weg, demonen onder ogen zien, engelen herkennen, volhouden, danken en thuiskomen. Nog dezelfde dag raakte een uitspraak van onze bisschop me. In zijn homilie zei hij dat je op je bedevaart niets in je kar moet meenemen, maar ze onderweg moet laten vullen met al wat God je wil meegeven.

Op mijn bedevaart kwam ik Jezus tegen met al Zijn barmhartigheid. Hij nodigde mij uit om na te gaan voor wie ik wel eens wou bidden, wat ik dan ook deed. Want werken van barmhartigheid zijn niet enkel lichamelijk, maar evenzeer mentaal en/of spiritueel. Toch vroeg ik me af en toe af – al pelgrimerend vol bewondering in één van de in Rome overvloedig aanwezige ‘schattenrijke’ kerken (lees: basilieken) – hoe mensen op zoek naar barmhartigheid tegen die pracht en praal aankijken. Een met duizenden mensen gevuld Sint-Pietersplein voor een

Bij de algemene audiëntie op het Sint-Pietersplein hoopte de Romebedevaart van ons bisdom met haar zieken in de buurt van paus Franciscus te komen, zodat ze hem van dichtbij konden zien. Plots bleek dat twee mensen een speciale plaats zouden krijgen en de paus persoonlijk mochten begroeten. De keuze viel op Christa Damen, als algemeen coördinator, en Ilse Dupont, als blinde actief in het pastoraal werk. Ze namen plaats tussen de zieken rechts vooraan op het Sint-Pietersplein. Met een klein hartje maar vol verwachting keken ze uit naar de ontmoeting met de paus. Na de audiëntie kwam de paus naar hen toe en begroette hen met een grote hartelijkheid. Zijn gezicht straalde, zijn ogen fonkelden. Christa en Ilse voelden de oprechte warmte die van hem uitging en genoten met volle teugen. En onze bisschop, hij keek tevreden toe!

© Luc Coremans

4

publieke ontmoeting met de paus bracht me niet in vervoering, hoe beminlijk ik de man ook vind.

Helemaal ondersteboven was ik iets later die dag, bij een bezoek in een achtergestelde wijk aan de rand van de stad Rome. We bezochten er een huis van de Gemeenschap Sant'Egidio dat volledig 'gerund' wordt door vrijwillige 'geroepenen'. Het was een adembenemende confrontatie met daadwerkelijke barmhartigheid: buitenschoolse kinderopvang, begeleiding bij de studie, ouderenzorg thuis, kansen en mogelijkheden voor andersvaliden die er samen hun kunst beoefenen en hun werken samenbrengen in een museum. Allen hebben er elkaar lief. Niemand wordt uitgesloten. Zij vormen een 'echte' en 'hechte' familie. In dit huis heb ik God aanwezig gevoeld.

Later trof het woord van onze bisschop mij opnieuw, toen hij verhaalde hoe Petrus, nadat hij eigenlijk was gevlucht, Jezus ontmoet en aan Hem vraagt: "Waar gaat Gij naartoe?" (*Quo Vadis?*). Door Zijn barmhartigheid leidt Jezus Petrus opnieuw op de weg die Jezus zelf is gegaan. Het confronteerde mij met de vraag of ikzelf wel voldoende barmhartigheid kan opbrengen om te doen wat Petrus deed.

1. *Tijd voor een groepsfoto aan de kerk van San Sebastiano.*
2. *Gewapend met een vlaggetje en voorzien van toestellen om de gidsen te horen, trokken de bedevaarders in kleine groepen door Rome. Op dinsdag bezochten ze onder meer de kerk van San Stefano Rotondo, een belangrijke martelaarskerk.*
3. *Michel Brasseur en Ine Melis toonden in bus 4 de route die de stappende pelgrims op donderdag zouden afleggen. Wie onderaan vertrok, aan de Via Appia, wist dat hij een lange tocht voor de boeg had!*
4. *Aan de Sint-Pietersbasiliek ging mgr. Johan Bonny de pelgrims voor op het laatste stukje van hun pelgrimstocht door de heilige Deur naar het graf van Petrus. Het werd een genadevol gebeuren van elkaar zegenen alvorens door de heilige Deur te stappen.*
5. *Nadat de pelgrims door de heilige Deur van de Sint-Pietersbasiliek stapten, werden ze opgewacht door onze bisschop die hen de vrede wenste. Aansluitend beleefden ze een deugddoende viering in de basiliek en kregen ze een oorkonde omdat ze hun pelgrimstocht naar behoren hadden volbracht.*
6. *Elke dag vierden ze eucharistie met onze bisschop, de vicarissen en alle aanwezige priesters. Op donderdag was mgr. Frans Daneels, norbertijn van Averbode en werkzaam in Rome, concelebrant in de viering. Diaken van dienst was Mil Selderslaghs.*

© Luc Coremans

5

© Luc Coremans

6

Aan het einde van de bedevaart mag ik, gezegend door mijn levenspartner, die ik op mijn beurt ook zelf mag zegenen, samen door de Heilige Deur de Sint-Pietersbasiliek binnenstappen. De ontroering is overweldigend, maar geeft ons tegelijkertijd een ongelooflijk gevoel van samenhang en verbondenheid met elkaar en met de Heer. De daaropvolgende persoonlijke begroeting met onze bisschop, die ons opwacht met zijn vredeswens én met zijn 'warmhartige' (lees: barmhartige) persoonlijkheid, maakt deze Romebedevaart tot een onvergetelijke ervaring.

Barmhartigheid heeft voor mij een nieuwe betekenis gekregen. Ik kan niet anders dan me barmhartiger op te stellen en open te stellen.

Bob Timmermans

GEBEDSVIERING OP ZONDAG

STRENG LITURGISCH DIEET WORDT IN DE PRAKTIJK EEN PASSEND FEESTELIJK ZONDAGSKLEED

Hoe de zondag vieren als er geen priester beschikbaar is? In oktober 2014 verscheen hieromtrent voor ons bisdom de beleidstekst 'De zondag vieren als geen priester beschikbaar is'. Deze beleidstekst biedt een orde van dienst aan met de bedoeling dat deze vanaf september 2016 algemeen gevolgd wordt in gemeenschappen die op zondag, als er geen priester beschikbaar is, verlangen om biddend samen te komen, verbonden met de wereldwijde Kerk én met een geloofskern die op die zondag eucharistie viert.

Ann Joris, Annemie Bruyland

Om goed voorbereid van start te kunnen gaan, werd deze orde van dienst op verschillende plaatsen in ons bisdom geïntroduceerd aan de gebedsvoorgangers, telkens in twee bijeenkomsten. Eerst schetste vicaris Bart Paepen de achtergrond van de beslissing,

om vervolgens de inhoud en de belangrijkste aandachtspunten toe te lichten. Daarna volgde een 'praktijkvergadering' waarin de aanwezige gebedsvoorgangers de orde als het ware uitprobeerden en aan den lijve ondervonden.

Deze 'toer van het bisdom' maakte heel wat los. Op sommige plaatsen was er erkenning en bereidheid. Daar ziet men het wel zitten om ermee aan de slag te gaan en is men er nu al stilaan aan het ingroeien. Op andere plaatsen voelden we tegenstand en hoorden we bedenkingszinnen zoals "Moet dit wel zo?" of "Zal deze orde geen beperking betekenen voor eigen inbreng?" of was men bang dat de mensen in de kerk zich niet meer zouden herkennen in hoe er gevierd werd. We hopen dat overal in het bisdom positieve ervaringen zullen groeien.

Bij de voorstelling van deze nieuwe orde werd duidelijk dat deze met verschillende variaties ingevoerd zal worden. Iedereen heeft daarvoor zo zijn doordachte redenen. Na verloop van tijd zullen we een terugkomavond organiseren om de vernieuwing te evalueren en ervaringen uit te wisselen.

Chris Ghielens

Parochie-assistente in de parochie Sint-Petrus en Paulus en in de parochie Onze-Lieve-Vrouw-Boodschap in Wommelgem

Zoals we als voorganger onszelf moesten overwinnen in het dragen van een gebedskleed, zo merken we dat onze twee parochiegemeenschappen moeten wennen aan het nieuwe kleedje van de gebedsviering op zondag. We hadden besloten om vanaf januari dit jaar in onze gebedsvieringen met communie-uitreiking op zondag, de nieuwe orde van dienst te gebruiken. De eerste keer traptten we daarmee toch op het hart van onze parochianen. Ze voelden zich onaangenaam overvallen door een ander taalgebruik. Ze vonden zich niet terug in

de structuur van de viering en vonden het geheel maar niks.

De tweede keer besloten we de viering iets ruimer aan te kleden. Aan het begin van de dienst verwoordden we ons verlangen om ons in deze nieuwe vormgeving solidair verbonden te voelen met de vele parochies die reeds elke zondag op deze wijze samenkomen, en met onze bisschop die ons in dit alles wijst. Onder het motto *leve de geleidelijkheid* kozen we voor een overgangsmoedel met herkenbare vertrouwde elementen:

- We begonnen de viering met de aanbevolen gebedsintenties, maar baden na de geloofsbelijdenis nog enkele vertrouwde voorbeden.
- We kozen niet voor de apostolische geloofsbelijdenis maar voor een andere

geloofsbelijdenis, herkenbaar van onze zondagsblaadjes.

- We deden een collecte.
- We dachten na over onze woordkeuze.

In dit nog twee-maten-te-groot liturgisch kleedje herademden voorgangers en kerk-gangers. Niemand miste nog 'het gebed om vergeving'. Niemand stoorde zich aan de vredewens-naar-Congolese-ritus en de gebedsstilte bleef indrukwekkend vrij van kuchjes en geschuifel. Als parochie evalueerden we dit positief: wat eerst een streng liturgisch dieet leek, blijkt toch een interessante kuur naar een passend feestelijk zondagskleed. Mits nog een kleine zoete zonde af en toe geraken we er tegen september 2016 wel in.

© Annermie Bruyland

Praktisch:

Voor gebedsvoorgangers, die – als gemandateerden – vanaf september gemeenschappen zullen meenemen in het gebed op zondag volgens deze orde van dienst, voorzien we een verdiepende terugkombijeenkomst in het TPC op 19 of 24 mei, telkens van 19.30 uur tot 21.30 uur. Gebedsvoorgangers die vanaf september een mandaat ontvangen, zullen hiervoor door hun deken uitgenodigd worden. Zij melden zich dan aan bij CCV voor 17 mei per mail naar antwerpen@ccv.be met de vermelding ‘navorming gebedsleiders’ of via www.ccv.be.

© Durt

Francis Durt

Deeltijds leraar HB05 verpleegkunde in het Sint-Norbertusinstituut in Antwerpen, deeltijds

animator en pastoraal verantwoordelijke in het wzc Sint-Gabriël in Antwerpen, en lekengebedsleider en uitvaartvoorganger in de Sint-Leonardusparochie in Aartselaar

Het mogen voorgaan in gebed beleef ik als een ‘waarmaken van mijn roeping’. Twintig jaar geleden ging ik van harte in op de vraag van onze parochie om lekengebedsleider te worden. Ondertussen ben ik ook pastoraal verantwoordelijke in een woonzorgcentrum. Op de themadag *Afrika* in de Week van de Derde Leeftijd ging ik in het woonzorgcentrum voor in een gebedsviering volgens de nieuwe orde, vermits deze onder meer geïnspireerd is op de Afrikaanse ritus. De bewoners waren vol lof. Het is een aanmoediging om vanaf september deze nieuwe orde standaard in te voeren. Ook

mijn medeparochianen aanvaardden naar mijn aanvoelen de nieuwe orde van dienst volledig.

Ik zie hiervoor volgende redenen:

- De oudere generatie maakte al heel wat vernieuwing in de Kerk mee. Voor velen is het logisch dat we nu niet opnieuw ‘voor eeuwig’ ter plekke blijven trappelen.
- Het was goed dat mensen met visie, zoals onze pastoor, een lijn naar de toekomst trokken: ze wachtten niet tot het ‘moest’, maar maakten hun mensen geleidelijk vertrouwd met de vernieuwing van lekengebedsleiders.
- De nieuwe orde wil geen ‘vernieuwing om de vernieuwing’, maar brengt traditie en vernieuwing samen in een theologisch onderbouwd geheel.
- De inzet van de voorganger (en medewerkers) om er een verzorgde viering van te maken met vooral een sterke inhoud werpt vruchten af.

© Kathleen Verberght

Yordi Sollie

Lekengebedsvoorganger in de parochie Sint-Catharina in Boom

Lekengebedsvoorganger zijn houdt voor mij meer in dan als “leek in een gebedsdienst voorgaan wanneer er geen priester beschikbaar is”. Als lekengebedsvoorganger sta ik ten volle in dienst van de parochiegemeenschap, maar blijf ik tegelijk ook parochiaan tussen de parochianen. Deze unieke combinatie maakt het tot een uitdaging én een verrijking. Dit engagement bracht mij dicht bij onze Heer. Het is immers niet zomaar een functie die je in nood eventjes snel uitvoert. Nee, het gaat om veel meer, namelijk een nederige dienstbaarheid tegenover de parochiegemeenschap. Dat is de kern van mijn engagement. Dat is waarom ik met hart en ziel durf uit te spreken dat ik lekengebedsvoorganger ben.

Als voorganger leid je het gebed, maar sta je ook in voor het opmaken van de dienst. Hieraan dient de nodige zorg besteed. De gebedsdiensten zijn bovendien geen losstaande gebeurtenissen. Het uitreiken van de communie tijdens de gebedsdienst verbindt deze dienst immers met de eucharistie die elders in de federatie op die zondag gevierd wordt. De hosties werden immers in die viering geconsacreerd.

De nieuwe orde van dienst biedt een sterke houvast en bracht binnen de federatie Boom-Rumst een grote toenadering teweeg tussen de verschillende parochies. Lekengebedsvoorgangers uit heel de federatie komen geregeld samen om gebedsdiensten op elkaar af te stemmen, hierover van gedachten te wisselen en praktische tips aan elkaar door te geven.

© Mark Walker

Jan Dams

Diaken, lector aan de Karel de Grote-hogeschool Antwerpen

Ik paste de nieuwe orde van dienst al toe in twee gezinsvieringen op zondag waar geen priester aanwezig was en in twee vieringen voor lagere scholen. Mijn ervaringen waren uitermate positief. Ik kreeg geen negatieve commentaar, integendeel.

Bij de intredeprocessie werden de Schrift – een kinderbijbel – en de ciborie naar voren gedragen omringd door kaarslicht. Op het verder lege altaar werden het boek en de ciborie naast

elkaar opgesteld, omringd door de kaarsen. Persoonlijk vind ik het heel mooi en bovendien liturgisch verantwoord om aan het begin van de dienst gebedsintenties te formuleren. Hierbij liet ik telkens kaarsjes aansteken, zodat de intenties symbolisch de hele viering door meegenomen worden. Voor mij voelt het ook juist aan om als voorbereiding op het ontvangen van de communie een kyrie in te lassen.

Ik zie geen enkel probleem om de orde van dienst ook in de parochies toe te passen op momenten waarop er te weinig priesters zullen zijn. Zelf kijk ik er positief tegenaan. Ik vermoed dat ook weinig kerkgangers hiermee problemen zullen hebben.

UW PASPOORT GRAAG?!?

PAROCHIE VAN RANST BIJT ZICH VAST IN HAAR DROOM OM VLUCHTELINGEN OP TE VANGEN

Op een boogschuit van het asielcentrum van Broechem besliste de Sint-Pancratiusparochie van Ranst om zelf asielzoekers op te vangen. Liefst dan nog uit de moeilijkste groep, de grote gezinnen. “Wij wilden ons steentje bijdragen”, vertelt diaken Peter Houlleberghs. Eenvoudig werd het niet. De vrijwilligers zochten gedreven hun weg door het mijnenveld van juridische obstakels en stilzwijgende afkeer. Uiteindelijk slaagden ze erin een origineel huurconcept op poten te zetten en met Caritas de eerste asielzoekers te verwelkomen. Een ‘blind date’. “En we realiseren ons: het echte werk begint pas.”

Paul Verbraeken

Op de website van Fedasil, het Federaal Agentschap voor de Opvang van Asielzoekers, vind je een indrukwekkende lijst van wetten betreffende de opvang van asielzoekers. Gortdroge literatuur en uiteraard nodig in een rechtsstaat. Maar asielzoekers zijn mensen van vlees en bloed. Mensen in een precare positie. Mensen met traumatische ervaringen. En hier staan mensen klaar die zonder die poespas willen helpen. Als vrijwilligers.

In Ranst besliste een aantal leden van de Sint-Pancratiusparochie zelf de handen uit

*Nadine Verheyen, Bruno Degeyter,
Joris Rymen, Peter Houlleberghs*

de mouwen te steken. Het werd een leerrijke, menselijke, soms ontnuchterende ervaring. Want tussen droom en daad staan vaak wetten. Diaken Peter Houlleberghs en parochianen Bruno Degeyter, Joris Rymen en Nadine Verheyen waren er van het eerste oogenblik bij. “Vluchtelingen zijn nu vaak een discussiepunt op familiefeestjes”, weet Nadine. “Sommigen zijn voor en vinden het onze plicht om een medemens niet in de kou te laten staan. Anderen zijn bang om in te boeten op hun eigen welvaart, bang voor meer inbraken, bang voor geweld.”

Passage

Al ruim vijftien jaar is het open asielcentrum van Broechem operationeel in de oude loodsen van de voormalige Engelse basis. Gemiddeld zitten er nu zo'n vierhonderd asielzoekers. Ze leven in wooncontainers die in de hangars zijn opgesteld.

“Voor asielzoekers is dit centrum een passagepunt. Zij komen daar terecht na hun formele aanvraag bij de Dienst Vreemdelingenzaken”, vertelt Peter. “Asielcentra zijn de wachtkamer voor een verder leven. Ofwel verlaat je het centrum omdat je niet erkend wordt en moet je terug. Ofwel word je erkend en moet je elders onderdak vinden. Sommigen verblijven er drie weken, anderen zes maanden. In het

asielcentrum ontvangen ze het bekende ‘bed, bad en brood’. Zodra ze zelfstandig gaan leven, hebben ze recht op een leefloon.”

“Ons aanvankelijk idee was in het centrum de christelijke vluchtelingen te contacteren om hen in onze parochie op te nemen”, vertellen Bruno en Joris. “Vanuit Ranst hadden we daartoe met het parochieteam een affiche opgehangen met ook de uren van de zondagsmissen. Er werd gevraagd die weg te halen omdat men in het centrum geen propaganda wil voor geloofsovertuigingen.” Ze vervolgen: “Onze bedoelingen waren nochtans goed. We wilden die mensen eens buiten het centrum brengen, welkom heten bij mensen die het goed voor hebben en een ontbijt aanbieden. Enfin, daar is dus niets van terechtgekomen.”

“Tegelijk waren er de schrijvende beelden die we sinds de voorbije zomer bijna dagelijks zien”, gaat Peter verder. “Van daaruit groeide het verlangen om vanuit de parochie ‘iets’ te doen.” “Het was Bruno die naar het parochieteam kwam met een bijna volledig uitgewerkt scenario waarbij we een kamer in de pastorie zouden klaarmaken”, vertelt Nadine. “Vroeger hadden we in de pastorij al eens gedurende twee jaar onderdak gegeven aan een Iraans gezin. Dat was nu technisch onhoudbaar. De pastorie is niet aangepast.” Wat kon dan wel? “De meest kwetsbaren in die toch al kwetsbare stroom zijn de grote

© Paul Verbraeken

© Frank Bahnmüller

Warm ingeduffeld tegen de koude, maar met een open hart voor iedereen. Op 17 februari liep de pittoreske binnentuin van de Sint-Pauluskerk in Antwerpen vol mensen die duidelijk wilden maken dat 't Stad van iedereen is. Onder het motto 'Gastvrij Antwerpen' organiseerde Beweging.net Antwerpen samen met Variant, De Loodsen, CAW Antwerpen, Samenlevingsopbouw, Hart Boven Hard Antwerpen, het Internationaal Comité, Oxfam Wereldwinkel, Kids Parlement en Vluchtelingenwerk Vlaanderen een informatieavond over een ontmoetingsavond met vluchtelingen. Zo wilden burgers en organisaties duidelijk afstand nemen van het negatieve klimaat tegenover vluchtelingen.

gezinnen. Zij hebben het nog moeilijker om een woning te vinden. Als we ons nu eens specifiek op hen richten?"

"In navolging van de oproep van de paus en de bisschoppen gingen we in september met een standje op de jaarlijkse Boerenmarkt staan. Nadien staken we een brief in meer dan zevenhonderd bussen met een vraag om hulp", aldus Nadine. "Het resultaat was eigenlijk nul", weet Bruno. "Wel liepen er voorstellen binnen op een oproep in het parochieblad, van hulp bij schooltaken voor kinderen tot een maandelijke bijdrage voor een woning. We zijn dan maar zelf op zoek gegaan."

"Bruno heeft met zijn enthousiasme een paar schoenen versleten", lacht Peter. "Het resultaat was steeds hetzelfde", vat Bruno samen. "Men luisterde tot ik zei dat het voor vluchtelingen was. Dan ging de deur dicht."

Caritas

"Uiteindelijk kwam er een actief lid van onze kerkgemeenschap en lid van Ziekenzorg met een voorstel", vervolgt Peter. "Zij ging naar een rust- en verzorgingstehuis en stelde haar woning ter beschikking: een huis met vier slaapkamers, keuken, ruime oprit, badkamer en een tuin van liefst honderd meter diep." "Tegelijk stelde zich het probleem van de huur. Wij hebben sponsors gezocht om de huur te betalen, maar als men dit rechtstreeks deed, zou men dit bedrag aftrekken van het leefloon. Daarom contacteerden we Caritas voor een specifiek project. Na de zondagsmis lanceerden we de oproep om dit project te sponsoren én een bedrag te storten aan Caritas. Die stortingen zijn bovendien fiscaal aftrekbaar! Op die manier vonden we een twintigtal personen die samen maandelijks 360 euro inbrengen." "In eerste instantie wees Caritas ons aanbod af. Caritas had al eerder in de media duidelijk gesteld dat het zich wou concentreren op de grootsteden omdat de maatschappelijke

assistenten zich anders te ver moeten verplaatsen. In een vlammende mail lieten we weten geen begrip te hebben voor die centralisatie-optie. Om een lang verhaal kort te maken, Caritas stond open voor onze argumenten. Eind februari werd het contract getekend tussen Caritas en de eigenares."

Wie is de gelukkige?

Wie de parochie zal opvangen, weet nog niemand. Bij het ter perse gaan was nog niet bekend wie Fedasil zou toewijzen. "Hoe dan ook wordt het concreet", weet Peter. "Caritas gaat overtuigd mee in ons verhaal. In heel blanke gemeenten zoals Ranst en Zandhoven zal deze komst niet ongemerkt voorbijgaan, temeer omdat de gemeente wegens het asielcentrum geen bijkomende asielzoekers hoeft op te nemen. Wij zoeken nu mensen om die familie de nodige aandacht te schenken. Dat is tegelijk ook een sensibilisering van de plaatselijke bevolking. Volgens de wet mogen we die mensen slechts zes maanden deze woning bieden. Wij zullen mee uitkijken naar een definitieve huisvesting. Dat legt de lat nog hoger. Misschien moeten wij dan aankloppen bij het OCMW."

Of ze een voorkeur hebben voor bijvoorbeeld christelijke Syriërs? "Fedasil bepaalt", legt Peter uit. "Zelfs Caritas heeft daar geen zicht op. Die mensen komen uit stapelbedcentra en worden begeleid door Caritas. Mag ik verwijzen naar

het verhaal van de barmhartige Samaritaan? Die vroeg de gewonde toch ook niet eerst om zijn paspoort? Dat daagt ons net uit. Het is niet simpel om rechtvaardig én barmhartig te zijn. Natuurlijk zouden wij liever hebben dat wij die mensen ook zouden mogen opvangen in onze kerkgemeenschap, maar dat kunnen of mogen wij niet als voorwaarde stellen."

"We halen onze inspiratie uit de Bijbel", merkt Joris op. "Zoals de paus het ook opneemt voor de armen. Lees het Nieuwe Testament: de armen zijn daar weduwen, wezen en vreemdelingen. Tegelijk is dit alles heel educatief en een verrijkende ervaring. Zelf hoop ik dit gezin zo snel mogelijk taallessen te mogen geven. Voor deze nieuwkomers is de taal de sleutel tot integratie."

"De kunst zal erin bestaan ze te ondersteunen zonder hen te verstikken. Ze hun verhaal te laten doen en ze op weg te zetten in deze nieuwe fase van hun leven", merkt Nadine op vanuit haar professionele ervaring met vluchtelingen.

Verwachten ze niet stilletjes grote dankbaarheid?

Peter, Bruno en Joris kijken een tikkeltje verontwaardigd. "Dit doe je uiteraard niet om dank terug te krijgen. Mag ik moraaltheoloog Roger Burggraeve citeren: 'De echtheid van naastenliefde wordt bepaald door de weigering daar dankbaarheid voor te verwachten.'"

- Niet op de stoel van 'identiteit' gaan zitten maar op die van 'relatie'.
- Werken aan interlevensbeschouwelijke ontmoetingen. Vanuit de kerk infrastructuur aanbieden om samen te praten en te vieren.
- 'Barmhartigheid met verstand' is belangrijk.
- Wij zijn allemaal migranten!

Op 20 februari gaf Didier Vanderslycke van vzw ORBIT de Diocesane Pastorale Raad nuttige informatie bij de vluchtelingencrisis. Alle aanwezigen penden een aantal aandachtspunten neer met betrekking tot onthaal, opvang en integratie van vluchtelingen in ons midden.

GROEP IN DE KIJKER

SAMEN ONDERWEG OP HET PAD VAN ZINGEVING
IN DE GEESTELIJKE GEZONDHEIDSZORG

Walter Krikilion en Griet Leysen

*De geestelijke gezondheidszorg (GGZ) zet sinds enkele jaren in op de concretisering van een nieuw zorgperspectief, namelijk het herstelgericht werken. **Centraal staat de aandacht voor de mens in de patiënt, in de rijkdom van al zijn mogelijkheden. Hoe kwetsbaar iemand ook is, steeds kan hij groeien op de weg door het leven en ervaren dat er nog een toekomst mogelijk is, met nieuwe betekenissen, rollen en levensdoelen. Meer dan om behandelen, gaat het om begeleiden en faciliteren. Dialoog en tochtgenootschap zijn daarbij essentieel.***

Lea Verstricht

In het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum van Geel krijgt het herstelgericht werken een gezicht via diverse initiatieven, zoals de Stuurgroep Patiëntenparticipatie met de jaarlijkse Dialoogsamenkomst, de Stuurgroep Herstel in de divisie Volwassenen, en de activiteiten van het Bezoekerscentrum. Steeds gaat het om een werking die in een dialoog van zorgprofessionals en (ex-)patiënten gestalte krijgt. Daarnaast wijst het trekkersduo Walter Krikilion en Griet Leysen in een nieuw project op het belang van de aandacht voor zingeving en spiritualiteit bij herstel.

Bij de Stuurgroep Patiëntenparticipatie zijn vertegenwoordigers van alle cliëntenraden welkom: zowel patiënten als personeelsleden van de verschillende afdelingen. Vanuit praktijkervaringen wisselen ze uit en in dialoog worden aanbevelingen met actiepunten voor het zorgbeleid gegeven. Vanuit de jaarlijkse Dialoogsamenkomst werkt een duo van een zorgverlener en een ervaringsdeskundige een rapport uit over het zorgbeleid. Dit betreft thema's als mogelijkheden en knelpunten van wederkerigheid in de zorg, of ook destigmatisering in de verschillende domeinen van het leven en de samenleving.

De Stuurgroep Herstel van de divisie Volwassenen werkt stap voor stap aan de implementatie van herstel-ondersteunende zorg. Ze kiest daarbij voor de weg van de geleidelijkheid. Sommige stappen zijn reeds gezet: het persoonlijk plan waarvan de patiënt zelf de regisseur is en het bespreken van de behandeldoelen in het interdisciplinaire team mét de persoon als centrale gesprekspartner. Over volgende stappen wordt nog nagedacht: het inschakelen van mensen met ervaringskennis als meerwaarde in patiëntenzorg of het inschakelen van ervaringsdeskundigen als cotherapeuten in groepsessies.

Het Bezoekerscentrum trekt volop de kaart van een inclusieve benadering. Een gemengde groep van ervaringsdeskundigen en zorgprofessionals bereidde het nieuwe concept jarenlang voor. Sinds mei 2015 zijn diverse ervaringsdeskundigen volwaardig ingeschakeld in het gidsen van groepen bezoekers. Mensen geven getuigenis vanuit hun eigen herstelverhaal en brengen het behandelaanbod op heel authentieke wijze ter sprake.

Daarnaast trekken Walter Krikilion en Griet Leysen inmiddels een jaar het project 'zingeving en spiritualiteit bij herstel'. Walter, theoloog en psychotherapeut, is stafmedewerker patiëntenzorg in het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum van Geel. Griet, 25 jaar godsdienstlerares in het hoger secundair onderwijs en GGZ-ervaringsdeskundige, is er actief als vrijwilliger. In het kader van een opleiding over herstel-ondersteunende zorg reikt dit duo van een zorgprofessional en een ervaringsdeskundige aanbevelingen aan omtrent zingeving en spiritualiteit. Ze doen dit bewust vanuit de overtuiging dat zingeving en spiritualiteit vitale krachtbronnen bij herstel kunnen zijn, maar ook vanuit het besef dat deze krachtbronnen al te vaak onderbelicht worden. Meestal is dit een gevolg van onmacht en/of verlegenheid bij de zorgverleners, terwijl (ex-)cliënten in participatiebijeenkomsten net duidelijk stellen dat zij een reële nood ervaren aan zingeving, levensbeschouwing en spiritualiteit.

Walter Krikilion en Griet Leysen zijn bereid om in de geestelijke gezondheidszorg van de provincie Antwerpen her en der ondersteuning te geven over de dimensies van zingeving en spiritualiteit bij herstel. Dat kan via het bespreekbaar maken ervan in tal van contexten, zoals een vormingssamenkomst voor vrijwilligers in de GGZ, een adviesgroep cliënten van een GGZ-netwerk, een lotgenotencontact, of ook een stuurgroep over zorgbeleid van een GGZ-centrum. Info bij walter.krikilion@opzgeel.be of www.opzgeel.be

ESTAFETTE

MEDEWERKERS UIT DE KERK AAN HET WOORD

Leen, Emma, Maria, Lutgart, Lutgard en Eveline uit Vosselaar zeggen het elke week met bloemen.

Sierlijke bloemen voor de tweede zondag van de vastenperiode.

“

Zomaar eventjes zes dames vormen een team liturgisch bloemschikken in de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Vosselaar: Leen, Emma, Maria, Lutgart, Lutgard en Eveline. Vijf van de zes zijn al oude rotten in het vak. Op vraag van pastoor Jef Van Looveren waagden ze zich eraan om met bloemen het verhaal van het Evangelie te vertellen. En dat beviel hen zo dat ze ondertussen al vijftiengint jaar lang met oog voor de nieuwe trends in de bloemenwereld dit eeuwenoude verhaal uitbeelden in de kerk.

Want ja, net als in de mode zijn er ook trends in het liturgisch bloemschikken. Je hebt het dan ook niet eens en voor altijd onder de knie, weten de bloemendames die zich geregeld bijscholen. “Sommigen volgden lessen bloemschikken bij de vereniging Florama in Turnhout of een cursus liturgisch bloemschikken in de abdij van Tongerlo”, vertelt Emma. “We putten ideeën uit allerlei boeken, zoals de standaardwerken *Bloemen geschikt tot gebed* (Monique Hermans, uitgegeven bij nv Halewijn) en *Bloemen in Beeld, Symbolisch bloemschikken rond 40 thema's* (Tiny Brugge, uitgegeven bij Lannoo). En Leen volgt dit jaar elke maand bloemschikken in Pulle. De vergaarde kennis deelt ze maar wat graag met ons.”

Niet iedereen hoeft elk weekend paraat te staan. “Doorgaans werken we twee per twee en zijn we telkens twee weken na elkaar ‘van dienst’”, legt Maria uit. Vroeger toerden ze met bloemen ‘in’ de kerk. De laatste jaren maken ze hun kunstwerken thuis. “Niet alleen hebben we daar alle benodigdheden bij de hand, het is er ook minder koud dan in de kerk. Al bij al zijn we toch wel een aantal uren zoet met een bloemstuk.”

Voor de bloemen en het materiaal krijgen de bloemenschiksters een toelage van de kerkraad, maar ze waken erover dat de kosten beperkt blijven. “Na al die jaren hebben we heel wat ervaring opgedaan, maar ook heel wat materiaal verzameld. Dat recycleren we voortdurend. We vullen het aan met takken en bloemen uit onze tuin, mos, conifeergroen, enzovoort naargelang het seizoen”, vertelt Lutgard.

“In de adventsperiode werken we met kransen, soms met een stronk of een spiraal. De kerstfiguren voor het altaar worden ook bewust tussen bloemen geschikt”, klapt Leen uit de biecht. “Vasten roept de idee van ‘woestijn’ op. Dan werken we met zand, stenen, cactussen of verdroge takken. Pasen is lente en het begin van nieuw leven. Dan zijn we kwistig met voorjaarsbloemen en eitjes. In deze periode krijgen we ook van heel wat mensen uit de parochie palmtakken, waarvan we dankbaar gebruik maken.” Bij Pinksteren en in de vormselvieringen mogen de zeven rode bloemen – symbool voor de zeven gaven van de Geest – niet ontbreken. Hetzelfde symbool leerden de vrouwen door de jaren heen creatief uitwerken in steeds nieuwe variaties.

Tijdens de vastenperiode en op kerkelijke hoogdagen lezen ze de evangelielezingen en laten ze zich daardoor inspireren in hun sierkunst. “Voor onszelf is het bloemschikken een vorm van meditatie. Het is een manier om ons geloof te beleven en vorm te geven in geuren en kleuren”, getuigt Leen.

”

Kristin De Raeymaecker

Bij 125 kerkwijding van de parochie Onze-Lieve-Vrouw in Vosselaar maakten de bloemendames een tentoonstelling over de zeven sacramenten, waarbij ze tussen de bloemstukken ook gekalligrafeerde teksten verwerkten. In de lente zijn de bloemenschiksters kwistig met voorjaarsbloemen.

DE KIOSK

MEDEDELINGEN

OPRICHTING PASTORALE EENHEID

Bij decreet van 18 maart 2016 dat ingaat op 4 april 2016 heeft de bisschop de pastorale eenheid Sint-Franciscus opgericht. Deze omvat het territorium van de parochies Hoogstraten, Allerheiligste Verlosser, *Meerle*; Hoogstraten, Sint-Katharina; Hoogstraten, Sint-Clemens, *Minderhout*; Hoogstraten, Sint-Jan Baptist, *Wortel*; Hoogstraten, Onze-Lieve-Vrouw-Bezoeking, *Meer*; Rijkevorsel, Sint-Jozef; Rijkevorsel, Sint-Willibrordus.

Het team van de PE bestaat uit Greet **Uydens**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw en de coördinatie, de diaconie en de solidariteit; priester Bart **Rombouts**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsopbouw, de liturgie en het gebed; Luc **Vinkx**, verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; diaken Dries **de Bakker**, verantwoordelijk voor de catechese en de verkondiging; Jan **Leemans**, verantwoordelijk voor de diaconie en de solidariteit; Ludo **Van Gils**, verantwoordelijk voor het financieel en materieel beheer; en de heer Jos **Huybrechts**.

Pastores in de parochies: pastoor en kapelaan Bart **Rombouts**, parochievicaris Alfons **Soontjens**, diaken Dries **de Bakker**, parochie-assistente Maria **Floren**.

Geloofskernen die deel uitmaken van de PE: de pastorale diensten Hoogstraten, Penitentiër Schoolcentrum; Hoogstraten, Strafinrichting Wortel, *Wortel*; Inspirelli-jongerenpastoraal; Jozib-jongerenpastoraal; Hoogstraten, minderbroeders-kapucijnen, *Meersel-Dreef*; Rijkevorsel, kapel Onze-Lieve-Vrouw van VII Weeën, *Achtel*; Vierdezonddag-catechetisch liturgieproject.

Op 10 april vierde Hoogstraten de start van de pastorale eenheid. Michel Baert, deken van de Noorderkempes, ging voor in de Sint-Katharinakerk. Zo'n vierhonderd gelovigen vierden mee. Het nieuwe samenwerkingsverband met de naam 'Sint-Franciscus' vormt een netwerk van alle geloofskernen in de gemeenten Hoogstraten en Rijkevorsel, zoals parochies, verenigingen of bewegingen, pastorale diensten of werkgroepen van scholen, woon- en zorgcentra alsook gevangenis. Samen willen ze hoopvol bouwen aan de toekomst.

Ingevolge houden de federatie Hoogstraten-Rijkevorsel, de functies van federatiecoördinator en de taken van de federatieteams in deze federatie op te bestaan. Ook Franciscus **Luk Wouters**, minderbroeder-kapucijn, nam per 3 april 2016 ontslag als kapelaan in Hoogstraten, Heilige Drievuldigheid, *Meersel-Dreef*.

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

EEN **ABC** VAN DE PASTORALE EENHEID

Pastorale eenheden roepen nog een heleboel vragen op. Het pastorale jargon dat daarmee samengaat ook. Daarom werkt *Relevant* aan een heus abc van de pastorale

eenheid. Tijdens *Hallo 2016*, de Diocesane Ontmoetingen in Malle op 6, 7 en 8 juni, kun je op een levensgroot abc-bord bij elke letter van het alfabet een PE-woord invullen waarover jij graag wat meer uitleg zou willen. Wil je weten wat je moet verstaan onder Aanstellingsviering, Bruggenbouwer of Categoriale pastoraal, kom dan naar *Hallo 2016* en doe mee aan het abc van de PE!

Inschrijven op één van de voorziene data, zowel in de namiddag (13.30 uur) als de avond (19.30 uur) kan via e-mail naar hallo2016@ccv.be of online via www.hallo2016.be. Daar vind je ook alle info.

De diocesane ontmoetingen vinden plaats in het Provinciaal Vormingscentrum in Malle.

VAN ECOLOGIE VAN SCHRIK NAAR ECOLOGIE VAN GELOOF

Uit allerhande peilingen zowel bij volwassenen als bij kinderen blijkt dat de vluchtelingencrisis velen schrik aanjaagt. Sommigen vrezen dat ze hier banen zullen weggapen, anderen vrezen dat de komst van vluchtelingen ons systeem van sociale zekerheid bedreigt, nog anderen vrezen voor een stijgende criminaliteit, weer anderen menen dat ze zich niet zullen integreren, enzovoort. Zijn er inderdaad redenen om ons ongerust te maken? Hoe kunnen we best omgaan met asielzoekers en migranten, en vooral met de schrik voor deze mensen? Wat zeggen theologen en godsdienstwetenschappers daarover?

Het is niet alleen een vraag voor burgers en politici, maar ook voor theologen. Theologisch onderzoek in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten leverde degelijke theologische inzichten. Het onderzoek peilt naar de 'ecologie van schrik' waarin migratie en asiel gehuld zijn. Maar ook naar datgene wat de Bijbel over die vrees ons kan leren. Dat is een noodzakelijke stap om een 'ecologie van geloof' te doen ontstaan in de pastorale ontmoetingen.

In samenwerking met Caritas Antwerpen-CAIROS, het bisdom Antwerpen en *Relevant* organiseert UCSIA op 12 september twee lezingen (in het Engels) van Susanna Snyder en Zayn Kassam over dit thema. Susanna Snyder is theologe aan het Catherine of Siena Virtual College en doceert theologie aan de universiteit van Roehampton (Verenigd Koninkrijk). Ze werkte als vrijwilliger bij asielzoekers in Birmingham. Haar specialiteit is religie en migratie. Zayn Kassam doceert religiewetenschappen aan Pomona College (Claremont, Verenigde Staten). Haar belangstelling gaat uit naar mystiek, gender, literatuur, ethiek en leefmilieu.

Datum: 12 september van 18 tot 19.30 uur.

Plaats: Hof van Liere, Universiteit Antwerpen-Stadscampus, Prinsstraat 13, 2000 Antwerpen.

Info en inschrijvingen bij marijke.celis@ua.ac.be, 03 265 49 60.

© Frank Bahnmüller

Zijn vluchtelingen welkom bij ons of niet?

BENOEMINGEN

Jan **Dams**, permanent diaken en lector aan de Karel de Grote-hogeschool in Antwerpen, werd per 1 maart 2016, tevens benoemd tot diaken in de parochies van de federaties Heist-op-den-Berg, voor een periode van zes jaar.

Bernard **De Preter**, deken van dekenaat Antwerpen-Centrum, werd per 1 maart tevens benoemd tot pastoor-deken in Antwerpen-Borgerhout, Sint-Anna en Antwerpen-Borgerhout, Sint-Jan Evangelist, voor een periode van zes jaar.

Kanunnik Walter **De Winter**, priester van ons bisdom, werd per 1 maart tevens benoemd tot pastoraal rusthuiswerker in het wzc Maria-Boodschap in Niel, voor een periode van zes jaar.

Peter **Houllberghe**s, diaken van ons bisdom, is sinds 1 april de nieuwe coördinator van de opleiding pastoraal handelen. Hij heeft ontslag genomen uit zijn functie bij het vicariaat Kempen. Hij blijft als diaken verbonden aan de federatie Zandhoven.

AANWERVINGEN

Op 2 mei 2016 werd Wim **De Breuker** aangevraagd voor de Rekendienst.

Op 9 mei 2016 is Vera **Steurs** aangevraagd voor het Vicariaat Antwerpen.

STOPZETTINGEN

Antoon **van der Velden**, minderbroederkapucijn, nam per 18 maart 2016 ontslag als pastoor in Herentals, Sint-Antonius van Padua.

Adrianus **Adriaan van Heeswijk**, norbertijn van Postel, nam per 10 maart 2016 ontslag als

pastoor in Retie, Sint-Martinus en Retie, Sint-Job, *Schoonbroek*.

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

OVERLIJDEN

Op 16 februari 2016 overleed in Leuven Modest **Goossens**, emeritus professor aan de KU Leuven, faculteit Wetenschappen. Hij werd geboren in Noorderwijk op 30 november 1927 en tot priester gewijd op 20 december 1953.

Op 18 februari 2016 overleed in Essen Jozef **Van der Aa**, priester van ons bisdom, emeritus pastoor in Antwerpen, Sint-Benedictus, *Lillo*. Hij werd geboren in Antwerpen op 17 juni 1935 en tot priester gewijd op 9 juli 1961.

Op 21 februari 2016 overleed in Halle Jacques **Debruyne**, norbertijn van de abdij van Tongerlo, emeritus parochievicaris in Westerlo, Sint-Lambertus. Hij werd geboren in Veurne op 2 oktober 1947 en tot priester gewijd op 21 september 1974.

Op 24 februari 2016 overleed in Quilmes Oeste (Argentinië) Gustaaf **Van Regenmortel**, fidei donum-priester in Argentinië (sinds 1960). Hij werd geboren in Bevel op 14 juli 1930 en tot priester gewijd op 1 september 1957.

Op 10 maart 2016 overleed in Merksem Lieve **De Munck**. Zij werd geboren in Antwerpen op 29 april 1938 en was tot 1999 pastoraal ziekenhuiswerkster in het AZ Sint-Augustinus in Wilrijk.

CCV

PARTNER IN CHRISTELIJK VORMINGSWERK

© Saskia van den Kieboom

VAKANTIE TUSSEN KLAPROZEN EN KRUISEN

Ook plannen voor de vakantie? En liefst nog wat zinvol? CCV trekt met jou naar Flanders Fields. Honderd jaar geleden woedde de oorlog volop in en om de loopgraven in de Westhoek. Een stuk land dat sindsdien getekend is door 'den Groote Oorlog'. Om elke hoek is wel wat terug te vinden dat verwijst naar de geschiedenis die daar 102 jaar geleden begon. De oorlog tekent niet alleen het landschap, hij tekent ook de mensen die er wonen en werken.

Tegelijk weten we dat wat honderd jaar geleden gebeurde, zich ook vandaag nog afspeelt: oorlog komt ook anno 2016 aan onze deur kloppen. Wat betekent oorlog? Wat betekent vrede in onze levens? De tocht door Flanders Fields, 'waar de papavers bloeien, tussen de kruisen rij aan rij', leidt niet alleen door een landschap van een eeuw geleden, maar stelt heel actuele vragen aan ons en onze manier van (samen-)leven.

Kijken naar wat een oorlog aanricht, raakt de diepste snaren van een mens. Herdenken is nooit een vrijblijvende activiteit. Het beroert de ervaring en de reflectie over wie wij ten diepste zijn. Om te blijven weten waartoe wij in dit leven geroepen zijn, moeten herinneringen levend gehouden worden. Op die manier komen dood en voortgang van leven sterk samen. En er zijn plaatsen waar dit herinneren sterker wordt aangepord, zoals in De Flanders Fields. Het maakt die plaats tot een heilige plek. Het is een plek waar we worden aangespoord te zien en niet te vergeten wat mensen elkaar aandoen. Maar het is tegelijk een plek waar we worden gestimuleerd om ons altijd opnieuw bewust te worden van de hoop die in ons leeft, en om die hoop te vernieuwen.

Op die manier wordt de week in Flanders Fields een spirituele tocht. Herdenken, bezinnen en stilstaan bij wat oorlog ons vandaag te zeggen heeft. En vandaaruit altijd opnieuw vrede ontwikkelen. In de wereld, maar ook vooral in onszelf.

GEESTELIJK VOEDSEL VOOR PLAATSELIJKE CONTACTPERSONEN (PCP)

Naar jaarlijkse traditie heten we alle plaatselijke contactpersonen welkom op een uitwisselingsavond met geestelijk voedsel. We ontdekken hoe de zeven geestelijke werken van barmhartigheid heel herkenbaar blijken bij onthaal, contact, communicatie ... Allemaal taken die meer vragen dan een goede administratie alleen. Het Jaar van de Barmhartigheid inspireert tot een regenboog van solidariteit. Dat ontdekken we samen vanuit lectuur, filmfragmenten en uitwisseling. De ontwikkeling van de pastorale eenheid brengt ook voor een plaatselijk contactpersoon een nieuwe omkadering. We laten enkele getuigen aan het woord die concreet aan de slag zijn in een officiële pastorale eenheid. En tegen juni hopen we ook meer te weten over de naam, de functie en de taakomschrijving van de PCP van de toekomst. Redenen te over om deze avond niet te missen.

Doelpubliek: de middengeneratie of 30-plussers
Datum: van maandag 22 tot zaterdag 27 augustus
Begeleiding: Bart Paepen en Sybryn Leirs
Verblijf: De Clincke in Westrozebeke. We verplaatsen ons te voet of met de fiets.
Prijs: 375 euro
Info bij sybryn.leirs@ccv.be of 03 287 35 83

Datum: dinsdag 14 juni om 20 uur
Plaats: catechetische dienst, Markt 19, Vorselaar
Begeleiding: Annemie Bruyland, Johan Govaerts
Inschrijven:
vóór 9 juni via antwerpen@ccv.be
of 03 287 35 83

Een overzicht van alle activiteiten die door de verschillende diensten, verenigingen en bewegingen in ons bisdom georganiseerd worden, vind je op www.bisdомantwerpen.be (klik op kalender in de linkerkolom) of via de link op www.relevant-bisdомantwerpen.be.

DOORKIJK

BEZINNING

© Walter Ceyskens

TO BE OR NOT TO BE

“

“Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?” (Romeinen 8, 35)

”

Mensen hebben een diepe nood om helemaal bemind te worden, ondanks hun gebrokenheid. Het is één van die inzichten die bevestigd werden tijdens mijn pastorale stage, hier op La Réunion. Ons vormingsjaar is inderdaad een nieuwe fase ingegaan: we zijn nu voor enkele maanden over de aardbol verspreid. We willen de geestelijke ervaringen die we tijdens de Geestelijke Oefeningen opdeden, verdiepen en toetsen aan een 'andere' context.

La Réunion dus – een subtropisch eiland in de Indische Oceaan, met een bevolking die Frans, Malagassisch (n.v.d.r., uit Madagascar), Afrikaans, Indisch of Chinees van origine is, of afkomstig van één van de vele naburige eilanden. Daarbij heb je ook nog de combinaties die uit vele gemengde relaties en huwelijken voortgekomen zijn. Mijn werk bestaat vooral uit: veel biecht horen, voorgaan in liturgie, een vastenretraite begeleiden. Pastoraal dus met een exotisch tintje.

Hier voel ik hoe het Jaar van de Barmhartigheid – onvoorwaardelijke liefde – voor veel mensen echt iets betekent.

Ik verklaar me nader: zo goed als iedereen die onze kerk bezoekt, is katholiek gedoopt. Andere belangrijke religies op het eiland zijn het hindoeïsme en de islam. En van tijd tot tijd kom je een animistische grondstroom tegen die aanwezig blijft, ook al behoort men formeel tot een andere religie. Een grondstroom gekenmerkt door tovenarij en angst voor geesten. Die

laatste moet je dus behagen en zoet houden met offers. En bij een aantal mensen blijft het diepgewortelde idee hangen dat onze God ook zo is. Als je Hem mishaaft, kunnen de gevolgen zwaar zijn. Het zondebesef is groot.

Ons pastoraal spreken en handelen gaat dan ook vaak over vertrouwen hebben in Gods liefde: al die demonen betekenen niets in vergelijking met de verlossende kracht van Christus' kruis en verrijzenis. En zo voel je hoe het christelijk geloof werkelijk het verschil maakt.

Laatst vroeg ik aan een medebroeder hoe ik moest omgaan met mensen die gebukt gaan onder een 'vloek'. Hij verwees me naar Romeinen 8: “Ik ben ervan overtuigd, dat noch de dood noch het leven, noch engelen noch machten, noch wat is noch wat komt, geen macht in den hoge of in de diepte, noch enig ander schepsel, ons zal kunnen scheiden van de liefde van God, die in Christus Jezus onze Heer is” (vers 35). Het is die onuitputtelijke liefde van God die je de mensen moet meegeven: dan pas kun je verder bouwen.

Ik voel me vaak als een echte 'missionaris van de barmhartigheid' waarover paus Franciscus spreekt in zijn bul *Misericordiae Vultus* (§18). Heel wat mensen hebben eerst nood aan erkenning en vergeving, precies daar waar hun relaties gebroken zijn, er zware conflicten met hun kinderen zijn of problemen op het werk zijn. Dat geldt op dit eiland, maar ik ben ervan

overtuigd dat dit ook zo is in onze context waar de eisen zo hoog liggen, op het werk, in het persoonlijke leven ... Vergeving en erkenning komen eerst, dan kun je verder bouwen. En er zijn mensen die door barmhartigheid hun weg naar de kerk terugvinden.

Door die ervaringen ga ik dus mee in Franciscus' intuïtie: “Barmhartigheid is de zuil die het leven in de Kerk schraagt. In haar pastoraal handelen, zou alles moeten omhuld worden door de tederheid, waarmee we de gelovigen aanspreken” (*Misericordiae Vultus* §10). Ik vertaal het zo: Hoe je ook mensen wilt overtuigen van de schoonheid van het geloof, het zal met liefde zijn of het zal niet zijn.

Walter Ceyskens
priester in de Sociëteit van Jezus

Momenteel verblijft Walter in Dublin voor een jaar van reflectie en gebed dat zijn vorming als jezuïet officieel afrondt.
www.jezuïeten.org en www.tertianship.eu.

Walter Ceyskens

JONG GELEERD IS OUD GEDAAN

WERKEN AAN VERBONDENHEID IN DE SMELTKROES VAN CULTUREN EN NATIONALITEITEN

Liesje Korthout is al jaren enthousiast vrijwilliger bij IJD Antwerpen. Ze begeleidt de speelgroep van JEP! en tekent elk jaar opnieuw present op de vormelingendag. Dat onze maatschappij, en zodoende ook onze jeugddienst IJD, steeds meer divers wordt, is Liesje niet ontgaan. Soms wordt er wel eens gesproken over superdiversiteit of een smeltkroes van verschillende culturen en nationaliteiten. Het is vaak iets dat we in de grotere steden tegenkomen. Toch is het goed dat we ook daarbuiten, ook als jeugddienst trouwens, om leren gaan met het begrip superdiversiteit. Onze jongerenpastorale initiatieven buiten de grote stad bereiken tot op heden dan wel een voornamelijk autochtoon publiek, het kan geen kwaad om verbondenheid met de superdiverse realiteit van vandaag te zoeken. Liesje is er expert in: haar bachelorproef handelde over het omgaan met superdiversiteit binnen een autochtone omgeving.

“Vlaanderen was nog nooit zo’n smeltkroes van nationaliteiten. In 2015 telde onze regio 504.130 mensen die niet de Belgische nationaliteit hebben. Dat aantal zal de komende jaren nog flink toenemen, want vorig jaar kwamen een recordaantal vluchtelingen naar ons land.”

Een derde van alle kinderen tot en met vijf jaar heeft een buitenlandse herkomst, lees ik in de nieuwe Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor 2015. Vlaamse scholen hebben dus een cruciale rol in het creëren van verbondenheid tussen de verschillende gemeenschappen.

Grote scholen in stedelijke omgevingen schenken nu al veel aandacht aan multicultureel onderwijs, maar in kleinere schooltjes is de realiteit vaak nog erg ‘wit’. Hoe kan je kleuters uit zulke ‘witte scholen’ toch in contact brengen met de superdiverse samenleving waarin ze opgroeien? Dat onderzoek ik samen met basis-school Het Moleke in Rijkevorsel.”

Het schoolbestuur van Het Moleke beseft heel goed dat de leerlingen op school geen weerspiegeling zijn van hoe de Vlaamse samenleving eruitziet. Directie en leerkrachten vinden het belangrijk dat de kinderen toch in contact gebracht worden met diversiteit en andere culturen, maar hebben daar geen goede methode voor.

Voor kleuters is het begrip ‘de samenleving’ niet te vatten, laat staan ‘de diverse samenleving’. Dat moet dus concreter. Maar omdat die diversiteit niet aanwezig is in de klas of op de speelplaats, moeten er andere manieren uitgedacht worden.

Ik koos ervoor om ‘diverse anderen’ binnen te brengen en diversiteit te introduceren als iets heel normaal. Ik probeerde verschillende soorten lesmateriaal uit en onderzocht op die manier welk materiaal het meest geschikt is om kinderen op een accurate manier een beeld te geven van die diverse samenleving om er zo mee in verbinding te komen.

Op zich hoeft een leerkracht geen sterk aangepast programma aan te brengen in een school, het is vooral de houding van de leerkracht die het verschil kan maken. Belangrijk is het om diversiteit letterlijk zichtbaar te maken, in het beste geval ook in illustraties en lesmateriaal. Afbeeldingen waarop kinderen te zien zijn van verschillende landen, met verschillende kleuren en verschillende soorten kledij.”

Als jeugddienst hopen we van Liesje te kunnen leren. Ook al is ons publiek niet altijd even divers, toch is het belangrijk om wel steeds die diversiteit zichtbaar binnen te brengen. Het is de realiteit van vandaag waarmee we graag om willen leren gaan.

Saskia van den Kieboom

JONGERENKATERN

JEP! ZOMERBEATS

JEP! is het jongerenkamp van IJD Antwerpen voor jongeren tussen 12 en 25 jaar. JEP! is een ideale zomerse mix van spel en inhoud, geloof, ontmoeten en genieten. Dit jaar zal het kamp plaatsvinden van maandag 4 juli tot zaterdag 9 juli.

Zomerbeats: zo luidt ons kamphema. Verschillende melodieën wisselen elkaar af in het lied dat ons leven is. Ieder van ons heeft zijn eigen verhaal, zijn eigen lied. Soms vertraagt het ritme, soms versnelt de melodie. Er zijn hoge stemmen en er zijn lage stemmen. Samen maken die een mooi lied. En soms mogen we ook eens vals zingen.

Wat doen we met de noten die ons raken? Zetten we onze eigen muziek even op pauze om te luisteren naar de andere en de Andere stem?

Met het thema *Zomerbeats* gaan we opzoek naar jouw lijflied. We staan stil bij jouw ideale hartritme. Wat is de grondtoon die jou als mens drijft?

JEP! Dat is nu al vooruitkijken naar onvervalste festivalsfeer in een kampasje.

Info en inschrijven bij ben.bax@ijd.be

PLUG & PLAY

Verlies en rouw. Het zijn geen gemakkelijke thema's om over te spreken. Ook niet met kinderen en jongeren. Deze werkmapp bevat getuigenissen, theoretische achtergrond, handige tips, werkvormen en spelmethodieken om met kinderen en jongeren op weg te gaan omtrent verlieservaringen in drie toepassingsgebieden: relatiebreuken, langdurig of ernstig ziek zijn en zelfdoding. De map is uitgegeven door het Netwerk voor pastoraal met jongeren en richt zich tot kinderen en jongeren. Je kan de map uitlenen bij de infotheek van IJD Antwerpen.

DE BRAAMBES

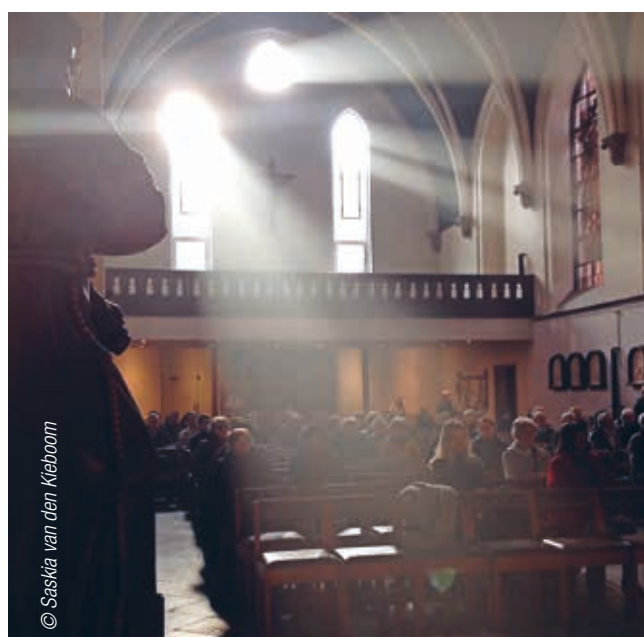
Pas ontdekt: grote talenten en veelbelovende kwaliteiten. Maar liefst tien Antwerpse jongeren namen dit jaar deel aan een IJD-cursus. Zo zijn ze op weg om enthousiaste begeleiders te worden!

WAS JIJ ERBIJ?

© Ilse Van Halst

In de tuin van de kathedraal meelesen over de schouder van de pastoor van de kathedraal. Niet in de Bijbel, maar in de Kiekeboe-strip in de Gazet van Antwerpen van maandag 14 maart, die zich afspeelt ... in de tuin van de moederkerk van ons bisdom.

© Saskia van den Kieboom

24 uur voor de Heer. Op 4 en 5 maart gaven we gehoor aan de oproep van paus Franciscus om 24 uur te vertoeven bij Jezus. Het werd een intens gebeuren!

© Jos Sergoyne

Op 4 maart plantte vicaris Wim Selderslaghs op de terreinen van het TPC een 'barmhartigheidsboom'. Deze boom werd gefinancierd met de gelden die ingezameld werden bij de organisatoren en begeleiders van de Romebedevaart van ons bisdom. Het Ecoteam vroeg het bisdom immers om de CO₂-uitstoot van de bedevaartreis te compenseren.

Veel jonge gezinnen uit de Poolse gemeenschap, maar ook uit Spaanstalige en Indonesische gemeenschappen in de gebedsdienst met kinderzegen voor kinderen uit katholieke gemeenschappen van buitenlandse origine op 14 februari. Vicaris-generaal Bruno Aerts ging voor in deze viering in de Sint-Theresiakerk in Berchem, waar de Poolse gastgemeenschap voor deze viering thuis is.

© Kathleen Verberght

Kanselier Paul Smets prijst 'Relevant' aan bij het Katholieke Onderofficieren Gezelschap (KOOG), tijdens een bezoek van het bisdom voor de Krijgsmacht aan het bisschopshuis.

© Saskia van den Kleboom

Na de palmzegening op de binnenkoer van het bisschopshuis op palmzondag 20 maart, trok de palmprocessie van de Schoenmarkt over de Groenplaats naar de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal. Zo wil de katholieke gemeenschap meer zichtbaar aanwezig zijn in Antwerpen. Vanuit diezelfde overweging zal de processie met het genadebeeld van Onze-Lieve-Vrouw op 14 augustus voor het eerst in vele jaren ook naar buiten komen en een rondgang rond de kathedraal maken.

© Lieve van Malderen

Een gezongen Byzantijnse versperdienst tijdens de Taborzondag op 28 februari in het klooster Heilig Hart in Berchem. De Taborzondagen, een initiatief van de Gemeenschap Chemin Neuf, staan telkens in het teken van de eenheid tussen de Kerken die de gemeenschap wil bevorderen. Voorafgaand bracht ingenieur Christine Van Laere een levendige inleiding

op de Oosters katholieke Kerken die in hun liturgie de Byzantijnse ritus volgen. Christine leidt industriële ingenieurs op aan de KU Leuven. Samen met haar studenten richtte ze het Byzantijnse koor Angelskij Sobor op. De volgende Taborzondag is op 26 juni. Info 03 230 81 70 of berchem@chemin-neuf.org.

© Jan Kint

Hoe zien we de toekomst van ons kerkgebouw? In samenwerking tussen vicariaat Antwerpen en dienst Erediensten van de stad Antwerpen liepen de voorbije maanden verschillende gesprekken per Centraal kerkbestuur, zo ook onder meer in Ekeren.

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

EIEREN EN JOENG

We zijn voor de grote paasdienst bij gebrek aan kerk naar de feestzaal verhuisd die naast een stadsschool ligt, waarmee we goeie burens zijn. De nooduitgang geeft zelfs uit op hun speelveldje. Naar jaarlijkse gewoonte losten de klokken tijdens het Gloria hun lading eieren. Dit keer op de neutrale bodem van de stadsschool maar met toestemming van paus en directrice. Omdat het in stadsscholen meer regent dan in katholieke, hadden de klokken hun eieren zelfs verpakt in plastic zakken per drie. Geen kind die daar vragen bij heeft. Gisteravond zijn onze kleuters ingeslapen in de zalige gedachte dat de klokken dezelfde nacht hun lading in Rome halen en de hele nacht vliegen om ze dan in Hoboken te droppen. Uitgelaten stormen ze na de zondagsdienst door de nooddeur het speelveldje op om de buit binnen te halen. Hoe ouder ik word, hoe meer ik opga in deze onderdompeling van peuters en kleuters in een werkelijkheid die ze volkomen vanzelfsprekend opvatten. Daarin vallen verhaal en realiteit samen, zijn dode dingen zonder probleem beziel of kunnen spreken, en kunnen wonderen zonder meer wonderen zijn. Terwijl ik vertel wat de klokken deze nacht allemaal beleefd hebben, leggen ze hun kleine kindereusjes op het gazon, snuffelend naar het laatste eitje dat zich met een doffe slag uit de klok tussen de grassprietten gewurmd mag hebben. Ik herinner me dat ik als kind zelf weken later in de tuin rondliep in de

stille hoop nog een ongezien ei te vinden. Kleine Matthias zoekt ook wel, maar lijkt toch meer gefascineerd door de paasdienst die hij net achter de rug heeft. "God is dood!", zegt hij tegen me. "Waarom denk je dat Matthias?" "Als God nog zou leven, was Hij nog hier. Als Hij niet dood was, zou Hij niet in de hemel zijn." "In de hemel komt alleen iemand die dood is?" "Juist," vervolgt Matthias, "en God is in de hemel, dus is Hij dood!" "Als Hij dood is, hoe kan hij jou dan helpen als je een gebedje doet?", vraag ik. "Omdat Hij op een wolk ligt en heel de tijd naar beneden kijkt!" Matthias' credo op een zonnige paasmorgen ...

Ronald Sledsens

Ronald Sledsens

© Jan Welfrens

relevant
geloof / kerk / mens / maatschappij

Volgende keer:

Barmhartigheid als systeem

www.relevant-bisdomantwerpen.be

